

**REGIONÁLNY ÚRAD VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SO SÍDLOM V MARTINE**

**Kuzmányho 27
036 80 Martin**

PROGRAMY A PROJEKTY

Rok 2021

Martin, marec 2022

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.

Plnenie úlohy:

oddelenie HŽPaZ RÚVZ Martin sa podieľa na plnení súčasného Akčného plánu – NEHAP V. v rozsahu kompetencií a náplne práce odboru hygiena životného prostredia a zdravia so zameraním na znižovanie negatívneho vplyvu zložiek a faktorov životného prostredia na zdravie ľudí:

- systematickým monitorovaním kvality pitnej vody v rámci hromadného zásobovania obyvateľstva pitnou vodou (bolo odobratých 74 vzoriek v rozsahu minimálneho rozboru podľa vyhlášky č. 247/2017 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou), pričom 2 vzorky v rozsahu minimálnej analýzy nevyhoveli limitom ukazovateľov kvality pitnej vody vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch (železo, voľný chlór), ktoré však nevylučujú použitie vody ako pitnej. Prekročenie medzných hodnôt bolo minimálne (železo prekročené o 0,12 mg/l a voľný chlór prekročený o 0,03 mg/l), v prípade voľného chlóru sa jedná o nestabilný ukazovateľ. Z uvedeného dôvodu budú tieto ukazovatele predmetom sledovania v ďalšom plánovanom odbere v rámci monitoringu pitnej vody.
- RÚVZ so sídlom v Martine sa do úlohy zameranej na stanovenie baktérií rodu *Legionella* vo vybranom zariadení sociálnych služieb zapojil na základe usmernenia ÚVZ SR roku 2020. Vzhľadom na dlhodobu nepriaznivú epidemiologickú situáciu v okrese Martin a z dôvodu zabezpečenia ochrany zdravia a zachovania bezpečnosti klientov ako aj personálu zariadenia sociálnej služby a prijatých interných smerníc určujúcich všeobecné zásady protiepidemických opatrení v zariadení, bolo možné reálne uskutočniť odber vzoriek pitnej a teplej úžitkovej vody a sterov v zariadení sociálnych služieb na prítomnosť baktérii rodu *Legionella* v júni roku 2021. Pracovníci regionálneho úradu verejného zdravotníctva vykonali odber vzoriek pitnej a teplej úžitkovej vody a sterov z miesta výtoku teplej vody v kúpeľni zo sprchovacej hlavice v zariadení sociálnych služieb na prítomnosť baktérii rodu *Legionella*. Výsledky o skúškach vôd a sterov zo sprchovacej hlavice boli vyhovujúce tzn. prítomnosť mikroorganizmov rodu *Legionella* vo vzorke pitnej vody, teplej úžitkovej vody ani pri odbere sterov nebola stanovená.
- dohľadom nad vodami určenými na kúpanie - posudzovanie, povoľovanie a priebežná kontrola kúpalísk - sezónnych aj celoročných. Činnosť prevádzok celoročných umelých kúpalísk bola vo veľkej miere ovplyvnená epidemiologickou situáciou v súvislosti s ochorením COVID-19.
- priebežne pri posudzovaní návrhov na územné konanie, umiestňovaní stavieb s vylúčením negatívnych vplyvov na životné prostredie na obytnú a rekreačnú funkciu objektov, s posudzovaním možných vplyvov na životné prostredie formou štúdií; pri kolaudácii objektivizáciou relevantných negatívnych dopadov okolia stavby na obytnú zástavbu a rekreačné územia. Podľa situácie vyžadujeme rozptylové/emisno-imisné štúdie, svetlotechnické posudky, hlukové štúdie, resp. objektivizáciu hluku pri kolaudácii.

1.2. Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov.

Plnenie úlohy : RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.3. Ľudský biomonitoring – sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí.

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.4. Overenie kvality materiálov, ktoré prichádzajú do styku s pitnou vodou

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine sa do úlohy zapojil na základe usmernenia ÚVZ SR na začiatku roka 2020. Údaje k spracovaným podkladom boli Národnému referenčnému centru pre materiály určené na styk s pitnou vodou pri RÚVZ so sídlom v Poprade zaslané v januári 2021. Odborní pracovníci v rámci kolaudačných konaní stavieb v odôvodnených prípadoch (tzn. keď sa jedná o bytové domy, polyfunkčné domy, stavby, pri ktorých dochádza k rozšíreniu alebo rekonštrukcii existujúcich vodovodov..) aj naďalej vyžadujú dokumentáciu (Certifikáty zhody, Vyhlásenia o parametroch, Certifikáty výroby, technické listy) týkajúcu sa výrobkov určených pre styk s pitnou vodou a k tomu prislúchajúce doklady, ktorými je preukazovaná ich vhodnosť pre styk s pitnou vodou.

1.5. Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách.

Plnenie úlohy: V terajšom štádiu plnenia odd. HŽPaZ nie je zapojené do projektu.

1.6 Rozšírenie siete monitorovacích staníc na sledovanie koncentrácie biologických alergizujúcich častíc vo vonkajšom ovzduší

Plnenie úlohy: V terajšom štádiu plnenia odd. HŽPaZ nie je zapojené do projektu.

Vlastné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

Zahraničné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

Predslov

Rok 2021, rovnako ako rok predchádzajúci, ovplyvňovala celosvetová pandémia ochorenia COVID-19, ktorého pôvodcom je nový koronavírus SARS-CoV-2. Pandémia zasiahla do života na celej našej planéte a spôsobila obrovské celosvetové zmeny. Ovplyvnila aj našu činnosť v oblasti verejného zdravotníctva na úseku preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie.

Vláda Slovenskej republiky vyhlásila podľa § 8 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, počnúc dňom 12.03.2020 od 6:00 hod., mimoriadnu situáciu z dôvodu ohrozenia verejného zdravia II. stupňa a na postihnutom území Slovenskej republiky vyhlásila núdzový stav podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej zákon č. 227/2002 Z. z.) s účinnosťou od 19. marca 2020 a následne od 01. októbra 2020 jeho predĺžením, pokračujúcim aj v roku 2021. Tento stav trval až do polovice mája 2021, kedy Vláda Slovenskej republiky na základe uznesenia č. 260/2021 – uplynutím 14. mája 2021 ukončila núdzový stav. Mimoriadna situácia, vyhlásená podľa § 8 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, z dôvodu ohrozenia verejného zdravia II. stupňa počas celého roka 2021 zrušená nebola.

Z dôvodu zhoršujúcej sa situácie v šírení pandémie ochorenia COVID-19, nastupujúcej ďalšej vlny šírenia ochorenia COVID-19, Vláda Slovenskej republiky opätovne vyhlásila núdzový stav podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. s účinnosťou od 25. novembra 2021.

V nadväznosti na pandémiu ochorenia COVID-19 a vládou Slovenskej republiky vyhláseného núdzového stavu sa aj činnosť pracovníkov RÚVZ so sídlom v Martine orientovala predovšetkým na prácu so zvládaním šírenia ochorenia COVID – 19 v regionálnych podmienkach. Aj v roku 2021 boli z nás „pracárov“ na dlhé mesiace epidemiológovia. Riešili sme chorých, izolovali ich kontakty, usmerňovali čo a ako robiť v karanténe, ako zvládať situáciu v rodine, v práci. Naraz z nás boli aj psychológovia, aj duchovní a nie raz sme zachraňovali životy, depresívne stavy i zúfalstvo našich občanov. Riešili sme aktuálne vzniknuté situácie s výskytom ochorenia COVID-19 s kompetentnými z firiem regionálnych, mimo regionálnych, aj zahraničných. Museli sme zvládať prácu pod extrémnym tlakom verejnosti, jednotlivcov, vrátane ich neraz veľmi nepríjemných a osočujúcich slovných útokov, ktoré sa v druhej a tretej vlne pandémie ešte viac vystupňovali. Nie raz na hranici ľudských možností, od skorého rána, do neskorej noci a neraz aj v noci, keď ostatní spokojne spali, sme riešili problémy pozitívne testovaných obyvateľov, ktorí chceli vlastnú situáciu riešiť okamžite – v daný moment. Neľakali sme, prácu sme robili a ďalej robíme s porozumením a láskou, s láskou k svojim blízkym i vzdialeným, naplňajúc tak poslanie verejného zdravotníctva, verejnozdravotníckeho a medicínskokolekárskeho poslania.

Na krátky čas, počas leta a skorej jesene, sme sa vrátili naplno k svojej práci, ale to všetko len do nástupu 3. vlny pandémie. V tomto „uvoľnenom období“ sme sa snažili dobehnúť a doriešiť všetky „omeškané“ veci vo výrobných prevádzkach a v doručených dokumentoch – návrhoch – žiadostiach.

V nasledujúcich riadkoch uvádzame činnosť odborných pracovníkov oddelenia Preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v oblasti preventívneho pracovného lekárstva za rok 2021, ktorú sme sa snažili urobiť čo najlepšie a v možnostiach, ktoré nám koronakríza poskytla i napriek tomu, že sme robili prácu epidemiológov a pomáhali všetkými silami oddeleniu epidemiológie.

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Napriek sťaženým a obmedzujúcim podmienkam pri výkone práce pracovníkov oddelenia PPLaT z dôvodu riešenia situácie, vyplývajúcej zo šírenia vysoko nákazlivého ochorenia COVID-19 v regionálnych podmienkach, sme sa v „prekrytom čase“ aktívne venovali programu znižovania miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, ich pracovných podmienok, či spôsobu vykonávanej práce. Jednou z priorit štátneho zdravotného dozoru v oblasti preventívneho pracovného lekárstva sú práve rizikové práce.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Na oddeleniach PPLaT v Slovenskej republike sa používa jednotný databázový program ASTR (ASTR_2011). Program umožňuje evidovať:

- a) právne subjekty (podnik, organizačná jednotka, pracovisko),
- b) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 3. a 4. kategóriu rizikových prác,
- c) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 1. a 2. kategóriu prác,
- d) prešetrované podozrenia na profesionálne poškodenia zdravia,
- e) priznané choroby z povolania,
- f) všetky vykonávané činnosti na oddeleniach.

Súčasťou programu sú neustále aktualizované štatistické spracovania a výstupy do požadovaných formátov, výstupov pre potreby celoštátnych sledovaní, ako aj regionálnych analýz a rozborov existujúcej situácie. Databáza je obsahovo zosúladená s platnými právnymi predpismi v oblasti verejného zdravotníctva, ochrany zdravia pri práci, flexibilita riešenia umožňuje napojenie získaných individuálnych údajov do jednotného zdravotníckeho informačného systému. Databáza je neustále inovovaná a udržiavaná v súlade s platnou legislatívou a potrebami praxe.

Databázový program ASTR do 31.12.2021 bol využívaný s poslednou aktuálnou verziou 6_4.

K 31.12.2021 bolo v okresoch Martin a Turčianske Teplice vyhlásených v 3. a 4. kategórii rizikových prác **3 307 (v roku 2020 to bolo 3202)** zamestnancov/pracovníkov, z toho **1 643 žien (v roku 2020 to bolo 1627 žien)**. Títo pracovníci sú vyhlásení celkom v **144 (v roku 2020 to bolo 144)** právnych subjektoch.

Najviac rizikových prác je evidovaných v priemyselnej výrobe a zdravotníctve.

Počet pracovníkov zaradených do rizikových prác podľa faktorov:

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)						
Rizikový faktor (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Biologický faktor	169	132	0	0	169	132
Fyzická záťaž	842	596	0	0	842	596
Hluk	1592	333	100	41	1692	374
Chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky	272	184	0	0	272	184
Chemické látky a zmesi	413	185	6	0	419	185
Ionizujúce žiarenie	255	167	0	0	255	167
Optické žiarenie	22	5	0	0	22	5
Psychická pracovná záťaž	693	601	0	0	693	601
Vibrácie	243	15	0	0	243	15
Záťaž teplom a chladom	298	148	0	0	298	148

U takmer všetkých právnych subjektov sa vyskytuje kombinácia 2 a viac faktorov.

Ako najčastejšie sa vyskytujúci faktor práce a pracovného prostredia stále dominuje hluk – najvyšší počet exponovaných pracovníkov je najmä v priemyselnej výrobe – strojárnska výroba, drevospracujúci priemysel, spracovanie kovov....

Veľký počet pracovníkov, najmä žien, je vyhlásených v riziku psychická pracovná záťaž, fyzická záťaž, biologické faktory a chemické faktory, vrátane karcinogénov, mutagénov a teratogénov. Sú to prevažne pracovníci, ktorí svoju činnosť vykonávajú v zdravotníckych zariadeniach, domovoch sociálnych služieb, detských domovoch a v školách.

V roku 2021 bolo vydaných **14** rozhodnutí o vyhlásení rizikových prác, z toho **5** na dobu určitú (4.kategória rizika). **4** rozhodnutia boli vydané vo veci vyradenia z evidencie rizikových prác.

Žiadny právny subjekt nedoručil materiály, ktoré je povinný doručiť zo zákona príslušnému orgánu verejného zdravotníctva pri ukončení činnosti.

V regióne Turiec majú uzatvorenú zmluvu o vykonávaní PZS všetky firmy s vyhlásenými rizikovými prácami.

Aj naďalej sú riešené zásadné nedostatky v podkladoch/dokumentoch spracovaných pracovnými zdravotnými službami v oblasti ochrany zdravia pri práci pre podnikateľské subjekty v okresoch Martin a Turčianske Teplice.

Podklady (spracované PZS) nie sú vypracované podľa súčasne platnej legislatívy, najmä identifikácia všetkých zdravotných rizík a nebezpečenstiev; hodnotenie všetkých zdravotných rizík; posudky o riziku u jednotlivých pracovných činností a profesií (podľa §§ 30, 31 zákona NR SR č. 355/2007 Z.z., v nadväznosti na vyhlášku MZ SR č. 448/2007 Z.z. a ďalšiu platnú legislatívu SR, upravujúcu problematiku jednotlivých škodlivých faktorov pracovného prostredia), prevádzkové poriadky. Rovnako tak v nadväznosti na všetky identifikované a posúdené zdravotné riziká nie je definovaný vhodný spôsob a vhodná forma ich zníženia, či už formou kolektívnych a/alebo individuálnych opatrení zamestnávateľa/prevádzkovateľa,

vrátane presných typov používaných OOPP - frekvencie ich výmeny, účinnosti, spôsobu a miesta ich údržby, vhodnosti na konkrétnu pracovnú činnosť. Väčšinu z predložených podkladov jednotlivými subjektmi (viac ako 95 %) je potrebné prepracovať, dopracovať, upraviť a aktualizovať podľa konkrétne vykonávaných činností, aktuálneho stavu pracovísk a pracovných miest, konkrétnych faktorov vrátane spolupôsobiacich faktorov práce a pracovného prostredia, konkrétnej expozície a komplexne zavzatých a zohľadnených platných právnych predpisov. Údaje, uvádzané v materiáloch spracovaných PZS, sú často v rozpore s údajmi získanými odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) od účastníkov konania, resp. od zamestnávateľov/prevádzkovateľov priamo v prevádzke/prevádzkach/jednotlivých pracoviskách. Nie raz sa v predkladaných dokumentoch „ocitli“ údaje iných subjektov, než bol samotný posudzovaný a jeho prevádzka.

Odborní pracovníci odd. PPLaT vykonávajú (tak je zadaná priorita) cieľový ŠZD vo firmách, kde sú vyhlásené rizikové práce, so zameraním na činnosť PZS v jednotlivých subjektoch, posúdenie zdravotných rizík na pracoviskách zamestnávateľov, aktuálnosť vyhlásených RP rozhodnutím, vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu u jednotlivých pracovníkov, kontrolu zasielania hodnotiacich správ (každoročne k 31.12.) subjektmi s vyhlásenými rizikovými prácami v okrese Martin a Turčianske Teplice.

U viacerých právnych subjektov sú nedostatočne vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu, chýbajú posúdené faktory práce a pracovného prostredia a ich kategorizácia; obsahová náplň preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci nezodpovedá identifikovaným zdravotným rizikám; závery posúdenia ohľadom schopnosti pracovníka vykonávať konkrétnu činnosť sú len všeobecné a bez reálnej výpovednej hodnoty pre zamestnávateľa (napr. uvádzané obmedzenia pracovnej spôsobilosti v lekárskom posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu nekorelujú so skutočne vykonávanou činnosťou pracovníka).

Výber vhodných OOPP a ich pridelovanie je vo veľkom percente prípadov formálne - nezodpovedá konkrétnym pracovným podmienkam, jednotlivým zdravotným rizikám vo vzťahu pracovná činnosť – faktor práce a pracovného prostredia na pracoviskách, ani požiadavkám NV SR č. 395/2006 Z.z..

Pokiaľ máme riešiť ochranu pracovníkov nielen v kolektívnom rozsahu, ale aj v individuálnom, musíme, ako verejné zdravotníctvo, riešiť aj OOPP. Kvalitatívne vlastnosti OOPP na ochranu sluchu, dýchacích ciest,... vo vzťahu k aktuálnej expozícii faktorom práce a pracovného prostredia nie sú riešené vôbec, alebo sú riešené nedostatočne.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)							
Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	Žien	celkom	žien	celkom	Žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	157	7	0	0	157	7

B	Ťažba a dobývanie	19	0	0	0	19	0
C	Priemyselná výroba	1484	373	106	41	1590	414
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	41	0	0	0	41	0
E	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	29	0	0	0	29	0
F	Stavebníctvo	27	1	0	0	27	1
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	68	68	0	0	68	68
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	5	1	0	0	5	1
N	Administratívne a podporné služby	2	0	0	0	2	0
O	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	30	19	0	0	30	19
P	Vzdelávanie	82	71	0	0	82	71
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1249	1060	0	0	1249	1060
S	Ostatné činnosti	8	2	0	0	8	2
	Spolu	3201	1602	106	41	3307	1643

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2021 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
3. stupeň						
Agrochemikálie (okrem OFI a karbamátov)	20	3	0	0	20	3
Benzén	36	29	0	0	36	29
Benzo(a)pyrén	13	0	0	0	13	0
Cement (Portlandský)	4	0	0	0	4	0
Cytostatiká	57	53	0	0	57	53
Dolomit	9	1	0	0	9	1
Drevo exotických drevín - pevný aerosol	4	0	0	0	4	0
Drevo ostatných drevín - pevný aerosol	15	4	0	0	15	4
Drevo tvrdé - pevný aerosol	23	6	0	0	23	6
Etylénoxid	2	0	0	0	2	0
Fluorovodík a fluoridy	1	0	0	0	1	0
Formaldehyd = aldehyd kyseliny mravčej	97	80	0	0	97	80
Hormonálne prípravky	17	14	0	0	17	14
Horninové pevné aerosoly	3	0	0	0	3	0
Kremičitany ostatné /okrem azbestu/	4	4	0	0	4	4

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2021 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
3. stupeň						
Kyselina octová	3	3	0	0	3	3
Mangán a jeho zlúčeniny (manganese)	2	0	0	0	2	0
Metylmetakrylát	6	6	0	0	6	6
Minerálne oleje, chladiace emulzie	18	4	0	0	18	4
Múka	32	12	0	0	32	12
Olovo a jeho zlúčeniny	2	0	0	0	2	0
Papier - pevný aerosol z opracovania	8	0	0	0	8	0
PAU - práce s expozíciou polycyklickým aromatickým uhl'ovodíkom	4	1	0	0	4	1
Polyesterové živice	2	0	3	0	5	0
Rastlinný pevný aerosol ostatný (vrátane obilného)	6	0	0	0	6	0
Sadze	2	0	0	0	2	0
Sevoflurán	199	130	0	0	199	130
Škrob - pevný aerosol z opracovania	8	0	0	0	8	0
Škvára, popolček	8	0	0	0	8	0
Toluén	12	9	0	0	12	9
Umelé brusivo	2	0	0	0	2	0
Vápenec (calcium carbonate)	9	1	0	0	9	1
Xylén	32	24	0	0	32	24
Zváračské pevné aerosoly - bázičné elektródy	5	0	0	0	5	0
Zváračské pevné aerosoly - materiál	3	0	3	0	6	0
Zváračské pevné aerosoly - zmes dymov zo zvarovania bez bližšieho určenia	44	1	0	0	44	1
Železo a jeho zliatiny - pevný aerosol	7	0	0	0	7	0

V tabuľke sú uvedené počty pracovníkov exponovaných pri vykonávaní pracovných činností chemickým látkam a zmesiam: chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň) zaradených do kategórie 3. – 4. rizikových prác.

Najviac zamestnancov, ktorí pri práci exponovaní CMR látkam, pracuje v zdravotníctve. Obzvlášť závažná je problematika pracovníkov vo farmaceutickom priemysle pri výrobe hormonálnych prípravkov. Nemožno však opomenúť zvaračov, či pracovníkov pracujúcich s tvrdým drevom a ďalšie profesie – pracovné činnosti.

Chemickým faktorom a CMR látkam sú vystavení aj poľnohospodári pri vykonávaní niektorých prác. Z dôvodu aktuálnej kovidovej situácie v roku 2021 nebol v poľnohospodárskych družstvách vykonaný štátny zdravotný dozor. Napriek tomu komunikácia medzi RÚVZ – odd. PPLaT a zamestnávateľmi v tomto sektore neustala, pokračovala v poskytovaní informácií o plnení opatrení uložených pri predchádzajúcich

kontrolách. Niektoré družstvá tak, ako po minulé roky, pravidelne zasielali správy vo veci vykonávania postrekov v ich územnej pôsobnosti. Pre právne subjekty priamo zo zákona nevyplýva povinnosť zasielať oznámenia o aplikácii celého spektra pesticídov príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.

Oznámenia o plánovaných postrekoch obsahovali údaje: množstvo používaných pesticídov - obchodný názov / účinnú látku / lokalitu / dátum a čas aplikácie. Časť prípravkov, ktoré boli poľnohospodárskymi družstvami aplikované, sú na ochranu proti škodcom, časť na plesne a iné.

Aplikácia pesticídov je spojená s expozíciou účinným látkam, obsiahnutým v používaných/schválených prípravkoch na ochranu rastlín. Nakoľko sa jedná o látky, ktoré môžu poškodzovať zdravie pracovníkov v krátkodobom aj dlhodobom horizonte (napr. glyfosát), je nutné mať reálny obraz o rozsahu aktuálne používaných pesticídov v každom regióne SR. Len s aktuálnymi údajmi je možné kontrolovať aktuálnosť posudzovania zdravotnej spôsobilosti postrekovačov na prácu, vrátane posúdenia opodstatnenosti odberu biologického materiálu (vyšetrenie acetylcholinesterázy), tiež rozsah a spôsob vyšetrenia obsahu pesticídov v pitnej vode,...

Rozsah problematiky v uvádzaných zdravotných a zdravotníckych súvislostiach prináleží bez akýchkoľvek pochybností do rúk odborníkov vo verejnom zdravotníctve. Zabezpečovanie primeraného dohľadu nad výkonom nielen postrekovacích prác, ale akýchkoľvek činností spojených o.i. s pesticídmi je nesmierne dôležitá úloha, nakoľko nám uchádzajú ochorenia, vznikajúce práve pri uvedených činnostiach (alebo s podielom expozície pesticídmi). Spätný orgán verejného zdravotníctva len zložitou ziskavou od zamestnávateľov podkladu ku skutočnej expozícii, systému/spôsobu ochrany pracovníkov, ktorí v rezorte pôdohospodárstva pracujú alebo pracovali.

Niektoré poľnohospodárske subjekty nahlásili postreky – používanie prípravkov na ochranu rastlín, najmä herbicídov, fungicídov a insekticídov. Celkom bolo doručených 51 oznámení o aplikácii pesticídov poľnohospodárskymi subjektmi. Všetky postreky boli pozemné a boli použité len také prípravky na chemickú ochranu rastlín, ktoré sa nachádzajú v platnom zozname povolených prípravkov na daný kalendárny rok. V každom sklade chemických látok a zmesí je vedená evidencia pesticídov.

Priebežné doručovanie informácií o vykonaní plánovaných postrekov na RÚVZ so sídlom v Martine vykonávali v r. 2021 družstvá v okrese Martin a Turčianske Teplice:

- Agromajetok, s.r.o., IČO: 36002526, Sučany 1259, 038 52 Sučany
- Poľnohospodárske družstvo „Valča“, družstvo, IČO: 36440116, 038 35 Valča 1
- Poľnohospodárske družstvo „SNP“ so sídlom v Sklabini, okres Martin, IČO: 00196851, 038 03 Sklabiňa 153
- Poľnohospodárske družstvo Dražkovce so sídlom v Dražkovciach, IČO: 00005754, 038 02 Dražkovce

Pri výkone ŠZD v súvislosti s manipuláciou s chemickými látkami a zmesami sa kontroluje, či zodpovední zamestnanci majú platné osvedčenia o odbornej spôsobilosti, resp. overenie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami.

Na RÚVZ so sídlom v Martine bolo zaslaných (doručených mailom) 506 oznámení o vykonaní činností DDD v rôznych organizáciách, ktoré realizovali najčastejšie právne subjekty:

- DDD Star, s.r.o., IČO: 36262960, A. Hlinku 12, 919 21 Zeleneč

- ASANARATES s.r.o., IČO: 36606693, Park Angelinum 4, 040 01 Košice
- DE - AQUA, s.r.o., IČO: 36829587, Hrdinov SNP 5713, 036 01 Martin
- EKOLAS, s.r.o., IČO: 36227897, Paderovce, Poľná 11/2, 919 30 Jaslovské Bohunice
- AJ-DDD-LR, s.r.o., IČO: 52136515, I. kolónia 2159/9, 036 08 Martin
- DeArt s.r.o., IČO: 36548332, Tekovská ul. 2337/16, 934 01 Levice
- Ing. Anton Fedor FEDOREX, IČO: 11943629, Švermova 31, 038 61 Vrútky
- ENGIE Services a.s., IČO: 35966289, Jarošova 2961/1, 831 03 Bratislava
- Eduard Simondel, IČO: 41888154, Jesenského 4, 903 01 Senec

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi (2. stupeň triedenia)						
Chemická látka (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
alergény	160	93	3	0	163	93
dermatotropné	53	34	0	0	53	34
dráždivé	336	222	3	0	339	222
chemické karcinogény	257	187	0	0	257	187
jedovaté - toxické	158	112	0	0	158	112
mutagény	126	85	0	0	126	85
pevné aerosoly	198	29	6	0	204	29
reprodukčne toxické látky	86	62	0	0	86	62
veľmi jedovaté - veľmi toxické	23	3	0	0	23	3
žieravé	101	83	0	0	101	83

V celkovom počte pracovníkov, vykonávajúcich rizikové práce (3. a 4. kat. / 2. stupeň triedenia) s expozíciou chemickým faktorom, sú najviac zastúpené dráždivé chemické látky s počtom pracovníkov 339 a z toho 222 žien. Z hľadiska expozície chemickým karcinogénom a ich účinkov na zdravie je exponovaných 257 pracovníkov (oproti minulému roku pokles o 20 pracovníkov), z toho 187 žien (oproti minulému roku pokles o 6 žien); mutagénom 126 pracovníkov, z toho 85 žien. Najviac zamestnancov zaradených do rizikových faktorov karcinogén a mutagén (aj v kombinácii) pracuje v UNM Martin a na pracoviskách Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine, prevahu majú ženy.

Presnejšie údaje o počtoch exponovaných pracovníkov, spotrebovaných množstvách CMR látok (pokiaľ bol údaj k dispozícii, tak sme ho uviedli pre možné neskoršie využitie) podľa jednotlivých právnych subjektov, kategórií prác a pracovných činností sú uvedené v Tabuľke č.5a_1 - Tabuľke č.5a_4 Výročnej správy za rok 2021. Tabuľka č.5a_1 uvádza expozíciu CMR látkam na základe podkladov právnych subjektov, doručovaných na RÚVZ. Tabuľky č.5a_2 – 5a_4 sú výstupom z programu ASTR s uvedením počtu exponovaných pracovníkov zaradených v kategórii 2., 3., 4. prác a pracovných činností.

V roku 2021 bolo vydaných 41 rozhodnutí k nakladaniu s azbestom, resp. materiálmi obsahujúcich azbest pre právne subjekty: 3MA services, s.r.o., IČO: 36803120, Prostredná 559, 013 22 Rosina, AMELLA, s.r.o., IČO: 44476493, Hečkova 462/5, 036 01 Martin; ASTANA, s.r.o., IČO: 46157701, Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad; AZBESTGROUP s. r. o., IČO: 50333593, Sibírska 55, 831 02 Bratislava - mestská časť Nové Mesto; DILMUN SYSTEM, s. r. o., IČO: 45536783, Stará Vajnorská 37, 831 04 Bratislava, ECOLIKVID s.r.o., IČO: 46666982, Folkušová 107, 038 42 Folkušová; GREENLIKVID s.r.o., IČO: 53519302, Folkušová 107, 038 42 Folkušová; Jesika Pačajová – MARTBEST, IČO: 52525686, Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad; KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., IČO: 36391671, Dolný Val 118/64, 010 01 Žilina; MONTES COMPANY s.r.o., IČO: 50385003, 034 81 Lisková 1218; ReTrash s.r.o., IČO: 47602503, P. Križku 385/32, 967 01 Kremnica; SD Gelnica, s.r.o., IČO: 46235507, Tehelná 3, 056 01 Gelnica.

Firmy, zabezpečujúce likvidáciu azbestu, priebežne nahlasovali termíny realizácie prác, následne odborní pracovníci oddelenia PPLaT vykonávali neohlásene štátny zdravotný dozor, zameraný na dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia pri práci s azbestom priamo v oblasti manipulácie a nakladania s azbestom a materiálmi obsahujúcimi azbest, vrátane zhotovenia videodokumentácie.

V rozhodnutí na manipuláciu s azbestovocementovým materiálom má každý právny subjekt stanovenú povinnosť dodržiavať postup likvidácie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, uvedený v príslušnom oprávnení vydanom Úradom verejného zdravotníctva SR, dodržať podmienky uvedené v § 8 NV SR č. 253/2006 Z.z. a najneskôr do 15 dní po ukončení prác spojených s manipuláciou s azbestovocementovým materiálom preukázateľne doručiť na RÚVZ so sídlom v Martine správu o vykonaných prácach a spôsobe zabezpečenia podmienok na ochranu zdravia, vyplývajúcich z platnej legislatívy.

Presné odlíšenie a rozdelenie výkonov alebo činností v nadväznosti na presnú klasifikáciu nebezpečných chemických faktorov klasifikovaných ako chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky sa navzájom prelína a je veľmi ťažké ich rozlíšiť, resp. oddeliť, nakoľko mnohé karcinogény sú zároveň klasifikované ako toxické, resp. veľmi toxické alebo škodlivé. Okrem uvedeného je v súčasnosti aktuálna klasifikácia chemických látok podľa direktívy EU 1272/2008.

Vždy sa posudzuje problematika podľa konkrétnej chemickej látky resp. zmesi, pracovných podmienok a konkrétnych pracovných postupov/technológií. Uvedené predstavuje súčasne najväčší problém, nakoľko samotní účastníci konania, pracovné zdravotné služby neriešia posúdenie zdravotných rizík v nadväznosti na uvedený algoritmus. V drvivej väčšine prípadov najmä na 1. krát pozostáva posúdenie rizika z formálnych tvrdení s prekopírovaním údajov o zložení chemickej zmesi z karty bezpečnostných údajov bez posúdenia jej aktuálnosti a relevantnosti, nie sú riešené konkrétne pracovné podmienky/konkrétne riziká (napr. adekvátne riešenie a realizácia vzduchotechnických zariadení s lokálnym odsávaním,...) pre výkon konkrétnych pracovných činností a postupov.

2.2. Intervencie na podporu zdravia pri práci

Intervencie na podporu zdravia pri práci majú napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

RÚVZ so sídlom v Martine (pracovníci odd. PPLaT) aj v roku 2021 intenzívne spolupracoval na podpore a ochrane zdravia pracovníkov u zamestnávateľov v regióne Turiec. V súvislosti so šírením pandémie ochorenia COVID – 19 bola situácia u zamestnávateľov o to zložitejšia. Pri nástupe pandémie na Slovensku sme nemali žiadne skúsenosti, učili sme sa za pochodu a z dostupných štúdií i poznatkov v zahraničí. Postupom pandémie cez náš región sme získavali skúsenosti, poznatky a zručnosti so zvládaním a riešením kovidovej situácie. Aj v roku 2021 sme sa spoločne so zamestnávateľmi snažili udržať zamestnanosť v regióne na takej úrovni, aby dopad zatvárania firiem na Slovensku i vo svete (máme veľa firiem so zahraničnými investormi, ale aj slovenských firiem, ktoré sú však svojim portfóliom viazané na produkciu zahraničných spoločností) bol v našom regióne čo najmiernejší. Boli sme si vedomí, že zatvorením firiem síce ochránime časť populácie, ale zároveň znemožníme fungovanie výroby a plynulosť ekonomiky, preto sme zvolili iný a zdá sa, že efektívny spôsob boja s pandemiou.

Po rokovaníach s vedením jednotlivých firiem sme spoločne nastavili ich fungovanie tak, aby aj pri výskyte pozitívne testovaných pracovníkov na ochorenie COVID-19 výroba fungovala ďalej, a to za dodržania prísnych opatrení – povinné respirátory boli prvou voľbou, vykonávanie dezinfekcie plošnej i celkovej sa stalo súčasťou manažmentu riadenia rizík zvládania COVID-19 na pracoviskách, edukácia zamestnancov bola prioritná. Zamestnávatelia v okrese Martin a Turčianske Teplice nariadili opatrenia vo svojich firmách tak, aby zabezpečili čo najplynulejšiu prevádzku a aby sa vyhli šíreniu nákazy medzi zamestnancami. V spolupráci s RÚVZ sa nastavil spôsob stravovania zamestnancov v spoločnej jedálni, režim v denných miestnostiach, šatniach a hygienických zariadeniach. Kontrolovali sme dodržiavanie opatrení na pracovisku.

Spolu so zamestnávateľmi sme riešili nielen postupy fungovania firiem – ich výrobnú a súvisiacu činnosť pri výskyte pozitívne testovaných pracovníkov, ale aj spôsob testovania pracovníkov na základe výsledkov pozitívne testovaných zamestnancov na ochorenie COVID-19. Niektorí zamestnávatelia svojim zamestnancom zabezpečili antigénové testovanie priamo na pracoviskách, a aj tým pracovníkom, ktorí boli už plne zaočkovaní. V prípade výskytu pozitívne testovanej osoby túto skutočnosť obratom hlásili na RÚVZ so sídlom v Martine, na oddelenie Preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie, následne pracovníci oddelenia PPLaT objednali ich úzke kontakty - ako pracovné, tak aj rodinné, na testovanie prítomnosti koronavírusu SARS-CoV-2 metódou RT-PCR.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Trim Leader, a.s. Košťany nad Turcom, IČO: 36389820, 038 41 Košťany nad Turcom 337

Hlavnou výrobnou činnosťou subjektu je šitie autopočáhov pre automobilový priemysel.

Pracovníkov celkom: 429

Z toho žien: 358

V posledných rokoch zaznamenávame znižovanie počtu pracovníkov v tomto podniku.

V roku 2021 došlo k výraznému celkovému poklesu pracovníkov, podľa informácií zamestnávateľa z dôvodu postupného ukončenia prevádzky v závode v Košťanoch nad Turcom postupne do septembra 2022; v nosnej profesii šička/šič pracovalo celkovo 271 pracovníkov (v roku 2020/531), z toho 268 žien (v roku 2020/427).

Vykonané opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia v roku 2021:

Technologické a technické:

- V roku 2021 bol vyhotovený prototyp pracovného stola pre výstupné kontroly, ktorý je výškovo nastaviteľný. Plán bol realizovať takéto stoly aj na ostatných pracoviskách výstupných kontrol, ale kvôli oznámeniu ukončovania prevádzky sa tento projekt pozastavil.
- Poličky na vozíkoch pre materiál sú optimalizované a štandardizované. V rámci roku 2019 sa začalo s výmenou koliesok týchto vozíkov za nové nižšie z kvalitnejšieho materiálu s cieľom jednak znížiť fyzickú silu pri tlačení rozbehu a vedení vozíka, ale aj s cieľom znížiť celkovú dosahovú výšku na police tohto vozíka. V roku 2020 sa finalizovali všetky vozíky.
- Zamestnanci, ktorí pracujú na stabilnom pracovisku v stoju (šička, majster, operátor vo výrobe, audítor, výstupná kontrola, tréner), majú naďalej k dispozícii kvalitné protiúnavové rohože, ktoré sú pravidelne pri opotrebení obmieňané za nové.
- Dosahové vzdialenosti na poličky s materiálom na šijacom stole sú optimalizované a naďalej sa v rámci Ergo teamu kontrolujú a vytvára sa vhodnejšie pracovisko pre šičky / výstupné kontroly.
- Zamestnancom sú k dispozícii na TV náučné videá v rámci priestorov oddychovej zóny a časti výroby, kde sú premietané správne návody k zdraviu nepoškodujúcemu šitiu (správne nastavenie stola, optimálna poloha tela pri práci, ergonomické používanie pracovných pomôcok a strojov, osvetla pre znižovanie fyzickej námahy pri šití). V roku 2020 boli na tieto TV umiestnené aj videá - so správnym a nesprávnym šitím z hľadiska expozície fyzickej záťaže vrátane ich porovnania, s cieľom usmerniť a edukovať pracovníkov so zameraním na zníženie fyzickej záťaže – najmä zložky DNJZ pri šití.

Organizačné opatrenia:

- U zamestnancov sa pri prijímaní do pracovného pomeru a následne v pravidelných intervaloch jedenkrát za dva roky naďalej vykonáva posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby – MUDr. Marty Luptákovéj, PhD.
- Posudzovanie zdravotnej spôsobilosti pri prijímaní do pracovného pomeru je naďalej rozšírené o EMG vyšetrenie.
- Počas celého roka 2021 bola k dispozícii zamestnanecká asistenčná-poradenská služba, ktorá zamestnancom pomáha pri ich pracovných alebo osobných problémoch.
- Naposledy bolo vykonané meranie v roku 2020. Išlo o meranie lokálnej a celkovej fyzickej záťaže v septembri na novom modeli/biznise YARIS, ktorý nabehol do výroby 03-04/2020. Meranie bolo zamerané najmä na nové a ťažké operácie pri šití. Meraním sa potvrdili opakujúce sa skutočnosti pri zavádzaní nových modelov. Zvýšený počet pohybov (chýbajúca prax s daným poťahom) a rozdielnosť v šití jednotlivých operátorov. Na základe výsledkov ergonomický tím vytvoril akčný plán na odstránenie jednotlivých nálezov. Ide o tzv. ergo trénera, teda učenie operátorov šiť spôsobom, ktorým šijú operátori s nameranou nižšou záťažou. Ďalej je to zmena v procese šitia, kde sa identifikoval problém v pinčovom úchope (pinch grip) pri ručnom vkladaní drôtu. Úpravou procesu šitia je teraz možné drôt položiť a následne prešit' poťah, čím sa vylúči pinčové zastrkávanie drôtu do poťahu. Obdobne ako aj pri meraní na KIA

(11/2019) aj pri tomto meraní sa potvrdili rozdiely vo fyz. záťažiach na jednotlivých strojoch. Preto bol vytvorený „Ergo Layout“ – pomôcka pre majstrov, aby vedeli rozdeľovať a preverovať záťaž jednotlivých operátorov s cieľom dosahovať vyrovnanosť záťaže medzi operátormi. Vzhľadom k tomu že meranie bolo vykonané skoro po nábehu biznisu (3-4 mesiace), bolo plánované zopakovať následným meraním po získaní praxe operátorov a potvrdiť si správnosť a vhodnosť prijatých opatrení, avšak z dôvodu ukončovania prevádzky bol plán zrušený.

- V rámci Európskej časti spoločnosti Adient naďalej prebiehajú rôzne analýzy a merania zamerané na zlepšenie pracovných podmienok u zamestnancov – zlepšenie ergonómie pracovného prostredia. Výsledky jednotlivých závodov sú prezentované na spoločných konferenciách štvrťročne. Zároveň si jednotlivé závody vymieňajú zistené skutočnosti a aplikujú BBP (Best business practice).
- Zástupcovia ergonómie v rámci EÚ pre Adient vyvíjajú projekt „PROCESS MAN“, ktorého súčasťou bude aj modul „ERGO TPLP“, ktorý má za úlohu stanoviť ergonomickú – záťažovú silu pre jednotlivé šijacie stroje a operácie na nich, vychádzajúc z meraní fyzickej záťaže na globálnej úrovni. Ide o podobné riešenie ako zavedený „ergo layout“ pre biznis KIA a YARIS.
- Interný „Ergo team“ sa pravidelne stretáva a rieši konkrétne problémy z oblasti ergonómie pracovného prostredia. Ergo TEAM pozostáva zo zamestnancov z každého oddelenia (výroba, engineering, HSEE, blackbelt, kvalita, údržba, PZS). Všetci členovia Ergo teamu boli zaškolení z oblasti ergonómie pracovného prostredia a na prácu s ergo formulármi Hazard Recognition Tools 4 Ergonomics (HRT4E) a RULA.
- Začiatkom jesene 2020 bol závod informovaný o plánovanom prechode biznisu KIA do sesterskej spoločnosti v Rumunsku. Kvôli tomu bola uzavretá prevádzka v Bardejove ku dňu 31.7.2021. Biznis FIAT sa presunul do Koštian nad Turcom.
- Koncom augusta 2021 bol závod informovaný o plánovanom presune výroby FIAT do sesterského závodu v Srbsku k decembru 2021 a presunu výroby YARIS do Turecka k máju 2022. V rámci tohto presunu dôjde aj k ukončeniu a uzavretiu prevádzky Trim Leader, a.s. ku dňu 30.9.2022. V dôsledku uzatvorenia prevádzky dôjde ku prepúšťaniu približne 450 zamestnancov v Košťanoch nad Turcom.
- Vzhľadom ku vývoju pandemickej situácie na Slovensku v roku 2021, bolo potrebné prijať opatrenia, ktoré ovplyvnili aj chod spoločnosti a to:
  - o Stanovenie režimu práce Home Office pre administratívnych pracovníkov.
  - o Úprava pracovísk – rozširovanie šijacích buniek na úkor uličiek medzi bunkami, rozširovanie ostatných pracovísk.
  - o Aplikovanie RoR v rámci všetkých priestorov.
  - o Vstupné meranie teploty všetkým osobám.
  - o Úprava spoločných priestorov (šatne, jedáleň, fajčiarska miestnosť, sociálne zariadenia).
  - o Zvýšená frekvencia čistenia a dezinfekcie priestorov (zavedené nočné ozónovanie spoločných priestorov a plošná dezinfekcia výrobných haly).
  - o Menovanie protipandemického tímu spoločnosti. Stanovenie postupov pri výskyte pozitívnych resp. rizikových prípadov v rámci spoločnosti .
  - o Testovanie zamestnancov na prevádzke.

Náhradné:

- kolektívne:
  - o Na ochranu pred neodstrániteľnými nebezpečenstvami sú zamestnancom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky podľa vypracovaného regulatívu, v roku 2021 rozšírené o pravidelné pridelenie ochranných rúšok

- o a respirátorov.
  - o Prehľadovanie poskytovaných OOPP (okuliare, obuv) v spolupráci s radou zamestnancov a teamom pre hodnotenie rizík, v roku 2021 bola testovaná nová ortopedická obuv pre operátorov šitia, od výrobcu BAREA. Zamestnanci si pochvaľovali zmenu.
  - o Zamestnanci majú naďalej možnosť vybrať si z 2 typov obuvi nezávisle na tom, či sa jedná o ortopedickú alebo bezpečnostnú obuv.
  - o Naďalej sú k dispozícii 3 typy okuliarov podľa toho aké jednotliví zamestnanci preferujú.
  - o Vo výrobní hale sú k dispozícii UVEX čistiace stojany na okuliare, kde si môžu špeciálnou čistiacou vodou vytvoriť ochrannú vrstvu na pracovné okuliare, ktorá chráni pred poškriabaním a zahmlievaním.
- Plánované opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia v roku 2022:
    - Plánované sú len činnosti a opatrenia súvisiace s ukončovaním výroby a prevádzky ako presun výroby, predaj zariadení, ukončovanie pracovných pomerov a obdobné.

Lekárske prehliadky zamestnancov v roku 2021:

	Počet vyšetrených	vyhovelo	vyhovelo s podmienkami	nevyhovelo
Vstupných PLP	2	2	0	0
Periodických PLP	166	141	20	5
Pri zmene pracovného zaradenia	5	5	0	0
Výstupných	0	0	0	0
LPP kvôli gravidite alebo iné.	3	3	0	0
Kontrolné vyšetrenia	8	6	2	0
Nočná práca	0	0	0	0

Príčiny nebezpečenstiev a súvisiace zdravotné riziká pri práci sa v porovnaní s minulým rokom nezmenili – ako najvýznamnejšie zdravotné riziko pretrvávajú dlhodobé nadmerné a jednostranné zaťaženie horných končatín v kombinácii s vibráciami prenášanými na ruky. Tieto faktory sa najväčšou mierou podieľajú na počte prešetrovaných a priznaných chorôb z povolania. Zaťažujúcim faktorom je aj celozmenová práca v stoji, tempo práce, senzorická záťaž a pracovné polohy.

V roku 2021 bolo prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby vykonaných 166 periodických lekárskech prehliadok s cieľom posúdenia zdravotnej spôsobilosti na vykonávanie práce u zamestnancov.

V rámci roku 2021 v súvislosti s výskytom pandémie COVID-19, bolo prerušené vykonávanie preventívnych LPP a vstupné LPP sa realizovali formou čestného prehlásenia. Následne po skončení týchto obmedzení sa zamestnanci postupne podľa harmonogramu zúčastňovali na LPP.

ECCO Slovakia, a.s., IČO: 35745916, Dúbravca 6103/6, 036 01 Martin

Výrobný závod je orientovaný na obuvnícky priemysel, na výrobu dámskej, pánskej a detskej obuvi z rôznych materiálov.

Pracovníkov celkom: 902

Z toho žien: 600

V roku 2021 došlo k nárastu počtu pracovníkov z 866 na 902, z toho počet žien zo 644 na 653. Zamestnávateľ v roku 2021 vykonal opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia:

Technické a technologické opatrenia:

Fabrika 1 (Main Group 3)

- Na pracovisku bolo zrealizované spustenie „opaľovacieho robota“ (thread burner) do sériovej prevádzky, ktorý automaticky opaľuje definovanú líniu na zvršku po drásaní.
- Na pracovisku bol spustený projekt AGV (automatic guided vehicle) - automatický zásobovací vozík, ktorý zásobuje fabriku materiálom. Premáva zo skladu na Halu 1 a naspäť v pravidelných cykloch. Toto riešenie odstránilo manipuláciu s debničkami v sklade a výrobe, nakoľko potrebný materiál je umiestnený priamo na vozík podľa príslušnej stanice na stroji, s ktorou putuje cez prípravné procesy. Zlepšili sa pracovné polohy, kde operátor nechodí do nepriaznivých polôh pri plnení a odoberaní debničiek, ako aj pomer premanipulovanej hmotnosti na operátora.
- Na pracovisku bolo zrealizované odovzdanie a spustenie „prezúvacieho dopravníka“ do sériovej výroby, ktorý je navrhnutý tak, aby do budúca bolo možné súčasný proces plne zautomatizovať a tým odstrániť fyzickú záťaž spojenú s operáciou prezúvania. Dopravník má potenciál pre budúcu automatizáciu aj súčasných finišových procesov.
- Na pracovisku bolo zrealizované spustenie robota „zober a polož“ (pick and place) do sériovej prevádzky, ktorý automaticky lepí komponenty.
- Na pracovisku bol nainštalovaný „dotláčac päty“ (heel press), ktorý slúži na automatické dotlačenie päty topánky po odformovaní.
- Na obúvacích staniciach sa preprogramoval systém na automatické prepúšťanie unášačov kopyt cez prázdne obúvacie stanice, ktoré už operátori nemusia manuálne posúvať.

Fabrika 2 (Desma 2)

- Na pracovisku bol spustený projekt AGV (automatic guided vehicle) - automatický zásobovací vozík, ktorý zásobuje fabriku materiálom. Premáva zo skladu na Halu 1 a naspäť v pravidelných cykloch. Toto riešenie odstránilo manipuláciu s debničkami v sklade a výrobe, nakoľko potrebný materiál je umiestnený priamo na vozík podľa príslušnej stanice na stroji, s ktorou putuje cez prípravné procesy. Zlepšili sa pracovné polohy, kde operátor nechodí do nepriaznivých polôh pri plnení a odoberaní debničiek, ako aj pomer premanipulovanej hmotnosti na operátora.

Fabrika 3 (Main Group 1)

- Na pracovisku bol nainštalovaný nový tepelný tunel (heatsetter), ktorý je menší a efektívnejší.
- Ako súčasť projektu EDS (Electronic delivery system) - elektronický zásobovací systém bol otestovaný systém automatického vychystávania a skenovania stielok pre zlepšenie vizualizácie ako aj samotného manažmentu zásob.
- Na otočnom kolese boli realizované programové úpravy stroja tak, aby zabezpečili presnejšie zastavovania nástrekových polôh.
- Na pracovisku sa počas roka testovali nové polyuretánové materiály, ktoré majú do budúca prejsť do sériovej výroby.

Fabrika 4 (Main Group 2)

- Na pracovisku sa nainštaloval nový tepelný tunel (heatsetter), ktorý je menší a efektívnejší.
- Na pracovisku sa počas roka testovali nové polyuretánové materiály, ktoré majú do budúca prejsť do sériovej výroby.

Výrobná hala 2

- Vo výrobnéj hale č. 2 sa realizovala inštalácia nových halogenizačných liniek vzhľadom na navýšenie produktov s gumenými komponentami. Na linkách sa robila úprava pracovných polôh tak, aby sa zlepšila ergonómia operátorov. Inštalovalo sa nové výkonnejšie odsávanie, ktoré je efektívnejšie pri práci s chémiou.

Všetky fabriky

- Na všetkých fabrikách bol nainštalovaný a spustený FTT systém (first time through), ktorý slúži na monitorovanie a vizualizáciu chýb a defektov.
- Na všetkých fabrikách bol naprojektovaný a spustený automatický proces distribúcie podošiev na halogenizačné linky ako druhá fáza projektu AGV.
- Na všetkých fabrikách bol zavedený debničkový systém manipulácie a prípravy podošiev pre nástrek kvôli zamedzeniu kontaminácie, ako aj eliminácie výparov z chémie.
- Konštrukčne sa upravili kabíny pre umývanie a sprejovanie tak, aby odsávanie pri práci s chémiou bolo efektívnejšie.

Pracovisko sekania

- Na pracovisku sekania bol vymenený automatický sekací stroj ATOM FlashCut za nový, ktorý má novší program. Slúži ako plne automatický stroj na sekanie stroblového materiálu.
- Sekacie nože pre sekanie tvrdej peny, ktoré boli poškodené, resp. konštrukčne nevyhovujúce sa dali opraviť, resp. vyrobiť tak, aby bola manipulácia s nimi pre operátorov jednoduchšia.

Pracovisko halogenizácie

- Na pracovisku bol spustený automatický proces distribúcie podošiev zo skladu na halogenizácie ako druhá fáza projektu AGV.
- Na všetkých linkách bol zavedený debničkový systém manipulácie a prípravy podošiev pre nástrek kvôli zamedzeniu kontaminácie ako aj eliminácie výparov z chémie.
- Na všetkých halogenizačných linkách boli nainštalované nové pracovné - bezpečnostné sklá, ktoré majú zabezpečiť lepšiu ochranu dýchacích ciest operátorov pred výparmi z chémie.
- Na všetkých linkách bolo prerobené odsávanie tak, aby bol výkon čo najefektívnejší v zónach, kde sa pracuje s chémiou. Na linke boli vymenené aj nové UV svetlá pre ľahšiu identifikáciu nenatretých miest.
- Na hale 2 sa nainštalovalo nové výkonnejšie odsávanie.

Pracovisko TPU

- V rámci pracoviska TPU podošiev bola odskúšaná nová technológia na výrobu gumených podošiev.
- Nainštalovali sa dopravníkové pásy, ktoré spájajú stroje v automatickom režime tak, aby operátor nemusel chodiť zo stroja na stroj, ale zabezpečoval potrebné operácie na jednom mieste.

Sklad

- Bolo realizované meranie fyzickej záťaže u zamestnancov v profesii operátor vo výrobe na pracovisku – sklad – ukladanie krabíc s topánkami z dopravníkového pásu na palety.

Organizačné opatrenia:

- Na pracoviskách sa vykonáva rotácia zamestnancov po 4 hodinách práce v zmysle inštrukcie.
- Rotačné listy sú k dispozícii na prevádzke.
- Za účelom zistenia stavu pri striedaní pracovných činností sa pravidelne vykonával riadený audit na kontrolu rotácie na všetkých fabrikách.
- Aj v roku 2021 bola naďalej posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskech prehliadok a periodických lekárskech prehliadok lekárom pracovnej zdravotnej služby. U vybraných výrobných profesií sú v rámci preventívnych lekárskech prehliadok vykonávané spirometrické vyšetrenia u zamestnancov, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s izokyanátom.

Iné opatrenia:

- Na ochranu pred neodstrániteľnými nebezpečenstvami sú zamestnancom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky podľa vypracovanej inštrukcie pre poskytovanie osobných ochranných pracovných pomôcok.
- Je vykonávaná pravidelná údržba strojnotechnologických zariadení vo výrobe.
- PZS v spolupráci s BTS pravidelne kontrolovala zaraďovanie nových chemických prípravkov do výroby a podieľa sa na procese ich schvaľovania. Súčasťou tohto je aj kontrola kariet bezpečnostných údajov a zloženie prípravkov z hľadiska obsahu nebezpečných zložiek prípravkov, posudzovanie manipulácie s chemickými prípravkami a návrh preventívnych opatrení pri manipulácii s nimi. Počas procesu schvaľovania sa kontroluje, či karty bezpečnostných údajov (KBÚ) obsahujú legislatívou stanovené informácie, sú konzultované nedostatky, resp. nejasnosti v kartách bezpečnostných údajov s nákupom a títo následne s dodávateľmi.
- V priebehu roka 2021 boli realizované merania izokyanátov vo výrobe, ktoré spoločnosť ECCO Slovakia, a.s. prostredníctvom odborne spôsobilej osoby každoročne monitoruje.

V rámci ergonomie práce boli vykonané nasledovné opatrenia:

- Analyzovanie a ergonomické zhodnotenie pracovných polôh pri finišových operáciách pomocou indexových hodnotiacich metód (RULA, REBA, OWAS, ART).
- Analyzovanie a ergonomické zhodnotenie pracovných polôh pri finišových operáciách pomocou aplikácie CERAA.
- Analyzovanie a ergonomické zhodnotenie práce v podmienene neprijateľných pracovných polohách na pracovisku PDC conveyour-area pomocou aplikácie CERAA.
- Organizácia pravidelných stretnutí za účelom rýchlych zmien na celkové zlepšenie ergonomických podmienok pracovníkov.
- Automatizácia transportu pomocných materiálov na oddelenie halogenizácie za účelom zníženia premanipulovanej hmotnosti a celkovej fyzickej záťaže trolley operátora.
- Dvojdňové ergonomické školenie „Snižovaní rizik v praxi“, pre zvýšenie povedomia o možných rizikách pri práci.
- Vytvorenie prototypu plošiny na finišové linky za účelom zvýšenia pracovnej roviny pre operátorov a celkové zlepšenie pracovných polôh.

Protipandemické opatrenia:

- Spoločnosť v spolupráci s externými spoločnosťami zabezpečuje testovanie zamestnancov na ochorenie COVID-19 v súlade s aktuálne platnými legislatívnymi opatreniami.
- Vstup do prevádzky, ako aj vnútorné priestory prevádzky, sú označené piktogramami, podporujúcimi prijímané opatrenia. Zamestnanci majú povinnosť nosiť v prevádzke ochranné rúška v zmysle aktuálnych nariadení a predpisov platných v SR, ako aj dodržiavať ďalšie opatrenia a nariadenia.

- Pri príchode do práce cez vrátnicu sú zamestnanci povinní dodržiavať bezpečné rozostupy.
- Pri vstupe na pracovisko, ako aj na miestach so zvýšeným pohybom / koncentráciou zamestnancov sú umiestnené dezinfekčné zariadenia na ruky.
- Na všetkých fabrikách v úsekoch montáže sa nainštalovali ochranné plexisklá medzi operáciou strobel a obúvanie.
- Umyvárne v spoločnosti a všetky toalety sú vybavené zásobníkom na tekuté mydlo a jednorazovými utierkami.
- V priestore sociálnych zariadení sú umiestnené grafické inštrukcie o správnom spôsobe umývania rúk v rôznych variantoch.
- Je vypracovaný a zavedený plán dezinfekcie povrchov a dotykových plôch na pracovisku upratovacou službou. Povrchy sú dezinfikované dezinfekčnými prostriedkami s virucídnym účinkom.
- Boli vykonané stavebné aj organizačné úpravy v jedálni a šatniach zamestnancov.
- Boli vykonané úpravy pracovného času a prestávok zamerané na zníženie kontaktu medzi zamestnancami. Počas prestávok, aj počas práce, sú zamestnanci povinní dodržiavať bezpečné rozostupy.
- U administratívnych zamestnancov bola uprednostnená práca z domu (home office), vo výrobe došlo k prehodnoteniu inštalácie vybraných strojov a zariadení tak, aby bola zabezpečená väčšia vzdialenosť medzi zamestnancami pri výkone prac.

Sociálny program:

Spoločnosť poskytuje zamestnancom:

- Poukážky Sodexo/Checque de Januer (1 x ročne v hodnote 15 Eur) - na vitamínový alebo rehabilitačný program.
- V mesiaci február a október bol zamestnancom poskytnutý vitamín C (ako výživový doplnok).
- V letných mesiacoch boli rozdane zamestnancom šumivé tablety – vitamíny a minerály (1 balenie/ 20 ks tabliet/ 1 osoba)
- 1 x do týždňa - 1 ks čerstvého sezónneho ovocia ku stravnej jednotke.

Plánované opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia v roku 2022:

- Na fabrike 1 (Main Group 3) sa plánuje vývoj a spustenie EDS „Elektronického zásobovacieho systému“.
- Na fabrike 2 (Desma 2) bude inštalované nové PSA (polyurethane spritzen agregat) – nástreková jednotka.
- Na fabrike 2 (Desma 2) bude prerobené vyhrievanie všetkých staníc otočného kola na elektrické.
- V spolupráci so Žilinskou Univerzitou bude vyvíjaný a testovaný orezávací robot (trimming robot).
- Plánuje sa optimalizácia AGV – automatického zásobovacieho vozíku materiálu tak, aby mohol voziť aj penovky a klenky do výroby.
- Plánuje sa vývoj EDS „Elektronického zásobovacieho systému“, kde by bola možnosť skenovať určité materiály a mať lepšiu vizualizáciu manažmentu zásob.

Aj v roku 2021 bola posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskech prehliadok a periodických lekárskech prehliadok lekárom pracovnej zdravotnej služby. U vybraných výrobných profesií sú v rámci preventívnych lekárskech prehliadok vykonávané spirometrické vyšetrenia u zamestnancov, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s izokyanátom.

Lekárske prehliadky zamestnancov v roku 2021:

	Počet vyšetrených	vyhovelo	vyhovelo s podmienkami	nevyhovelo
Vstupných PLP	21	20	0	1
Periodických PLP spolu	183	171	10	2
Výstupných	0	0	0	0
Gravidita	0	0	0	0
Kontrolné vyšetrenia	4	4	0	0

Príčiny nebezpečenstiev a súvisiace zdravotné riziká pri práci sa v porovnaní s minulým rokom nezmenili – ako najvýznamnejšie zdravotné riziko pretrváva dlhodobé nadmerné a jednostranné zaťaženie horných končatín v kombinácii s vibráciami prenášanými na ruky. Spolupôsobiacimi faktormi, ktoré sa podieľajú na vzniku chorôb z povolania, sú individuálne rizikové faktory ako nedostatočné osobnostné predpoklady zamestnanca, nedostatočná telesná zdatnosť, životný štýl, genetická predispozícia, mimopracovná činnosť a iné. Zamestnávateľ dbá na prevenciu a ochranu zdravia zamestnancov prostredníctvom vykonávania technických, technologických, organizačných a iných opatrení na pracovisku v súlade s legislatívou.

V roku 2021 bolo prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby vykonaných 183 periodických lekárskeho prehliadok s cieľom posúdenia zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na vykonávanie konkrétnej práce/pracovnej činnosti.

Počas pandemickej situácie spôsobenej ochorením COVID-19 v roku 2021 bolo vykonávanie preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci a vstupných preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci obmedzené. Po skončení týchto obmedzení boli preventívne lekárske prehliadky vo vzťahu k práci u zamestnancov opätovne a postupne vykonávané.

Okrem uvedeného sú realizované odborné konzultácie, vzájomné stretnutia zástupcov uvedených subjektov a odborných pracovníkov RÚVZ so sídlom v Martine, hľadajúce optimálnejšie riešenia ako sú existujúce, zamerané na znižovanie počtu chorôb z povolania, zdravé pracovné podmienky, konzultácie posudkov zdravotnej spôsobilosti, a pod..

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Kampane za zdravé pracoviská sa konajú od roku 2000 pôvodne s názvom „Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci“.

Kampaň na obdobie rokov 2020 – 2022 „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ je zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou.

Poškodenia podporno-pohybovej sústavy stále patria medzi najrozšírenejšie zdravotné problémy súvisiace s prácou nielen na Slovensku, ale aj v Európe a inde vo svete. Sú častou príčinou zdravotnej neschopnosti, invalidizácie a predčasných odchodov do dôchodku. Neraz sú významnou ekonomickou záťažou nielen pre zdravotníctvo s nákladmi na liečbu, ale aj pre zamestnávateľov v ekonomických stratách pri zapracovaných zamestnancoch neschopných pracovať/podať kvalitný pracovný výkon. V nemalej miere je to aj ekonomický zásah do rodín a osobného života takto postihnutých osôb.

Riziká vyplývajúce z pracovnej polohy, vystavenie opakovaným pohybom alebo únavným či bolestivým polohám, resp. nosenie alebo premiestňovanie ťažkých bremien – všetky tieto veľmi bežné rizikové faktory na pracoviskách môžu byť príčinou poškodení podporno-pohybovej sústavy. Vzhľadom na rozšírenosť výskytu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou je jasné, že treba urobiť viac na zvýšenie informovanosti

o prevencii.

Kampaň sa komplexne zaoberá príčinami tohto pretrvávajúceho problému. Jej cieľom je šírenie kvalitných informácií o tejto téme, podporovanie integrovaného prístupu k riadeniu tohto problému. V rámci nej sa poskytujú praktické nástroje a riešenia, ktoré môžu pomôcť na úrovni pracoviska.

Poškodenia podporno-pohybovej sústavy súvisiace s prácou, ovplyvňujú chrbát, krk, ramená a horné končatiny, ako aj dolné končatiny. K nim zaraďujeme akékoľvek poškodenie alebo poruchu kĺbov alebo iných tkanív. Zdravotné problémy sa vyskytujú od miernych bolestí až po závažnejšie zdravotné stavy, vyžadujúce lekárske ošetrenie, práceneschopnosť, môžu dokonca viesť k invalidizácii. Väčšina poškodení podporno-pohybovej sústavy sa vyvíja v priebehu času. Zvyčajne neexistuje len jediná príčina poškodenia podporno-pohybovej sústavy; rôzne rizikové faktory často pôsobia v kombinácii, vrátane fyzikálnych a biomechanických faktorov, organizačných a psychosociálnych faktorov a individuálnych faktorov.

Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci každoročne organizuje agentúra EU-OSHA a jej partnerská sieť, konal sa v dňoch 23. - 29. októbra 2021.

Odborní pracovníci oddelenia PPLaT RÚVZ so sídlom v Martine sa dlhodobo venujú problematike fyzickej záťaže – jej jednotlivým zložkám a tiež jej hodnoteniu ako rizikového faktora na pracoviskách zamestnávateľov v regióne Turiec. Poskytujú odborné poradenstvo na základe odborného posúdenia pracovných podmienok, spôsobu vykonávanej pracovnej činnosti v jednotlivých profesiách / pracovných miestach / pracoviskách a výsledkov objektivizácií jednotlivých zložiek fyzickej záťaže, ktoré vykonávajú v rámci štátneho zdravotného dozoru s použitím dostupných metódik, aj zahraničných.

Tak, ako do všetkých oblastí nášho života hlboko zasiahla pandémia COVID-19, tak aj do našej bežnej práce preventívneho pracovného lekárstva. Bolo potrebné riešiť zachovanie zamestnanosti v našom regióne a ako-tak funkčnej ekonomiky. Mnohé činnosti výrobných podnikov i drobných prevádzkovateľov boli značne obmedzené, znižovala sa výroba a znižovali sa aj počty pracovníkov. Napriek tomu zamestnávatelia neznižovali opatrenia na ochranu zdravia svojich zamestnancov, naopak rozšírili tieto aj o opatrenia na ochranu pred ochorením COVID-19.

V roku 2021 bola s Inšpektorátom práce Žilina naplánovaná a realizovaná spoločná previerka v oblasti ochrany zdravia pracovníkov u zamestnávateľa MODIS GLOBAL s.r.o. Lipovec. Odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Inšpektorátom práce Žilina vykonali v prevádzke „MODIS GLOBAL s.r.o., Pod kanálom 364, 038 61 Lipovec“ dňa 15.04.2021 štátny zdravotný dozor, zameraný na kontrolu životných a pracovných podmienok na jednotlivých pracoviskách prevádzky, pracovného prostredia, sociálno - hygienického zázemia pre zamestnancov, kontrolu všetkých vykonávaných prác a posúdenie návrhu na zaradenie všetkých vykonávaných prác do kategórií z hľadiska všetkých existujúcich zdravotných rizík na pracoviskách, kontrolu opatrení na odstránenie nedostatkov uložených v rozhodnutí č. PPL 2020/00324, kontrolu zabezpečovania opatrení v súvislosti so zabránením šíreniu ochorenia COVID-19, prešetrenie podnetu doručeného na RÚVZ so sídlom v Martine vo veci nezabezpečenia vhodných pracovných podmienok na pracovisku spoločnosti, kontrolu opatrení na ochranu zdravia pri práci a opatrení na ochranu nefajčiarov. Po posúdení skutočností zistených výkonom štátneho zdravotného dozoru a na základe predložených dokladov RÚVZ so sídlom v Martine vyhodnotil doručený podnet v súvislosti s nezabezpečením vhodných pracovných podmienok na pracoviskách spoločnosti MODIS GLOBAL s.r.o. ako čiastočne opodstatnený a problematikou sa bude zaoberať aj v nasledujúcom období.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľom projektu je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2021 **podieľal na plnení daného projektu formou odberu 2 vzoriek hotových jedál.**

Odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine boli na základe uvedenej úlohy v rámci štátneho zdravotného dozoru odobraté 2 vzorky hotových pokrmov (nie celého obedového menu) na laboratórne vyšetrenie chemických ukazovateľov - množstvo jedlej soli.

Po vykonaní laboratórnej analýzy v akreditovanom skúšobnom laboratóriu Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline a po doručení protokolov o skúškach predmetných vzoriek na RÚVZ so sídlom v Martine bolo odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine vykonané vyhodnotenie obsahu soli v odobratých vzorkách hotových pokrmov v zmysle prílohy Výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

V odobratých vzorkách (hrstková polievka - 8 500 mg/kg, maďarský paprikáš - 9 600 mg/kg), pri posudzovaní hotových pokrmov jednotlivo, nebolo prekročené najvyššie prípustné množstvo pridanej jedlej soli v hotových pokrmoch určených na priamu spotrebu 13 000 mg/kg.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Riešiteľským pracoviskom je Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade (metodická príprava monitoringu; zber údajov, zavedenie nových analytických metód a analýzy vzoriek) spolupráci s RÚVZ v SR (odber vzoriek).

V zmysle stanoveného harmonogramu odberu vzoriek na rok 2021 sa Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine **podieľal na plnení daného projektu formou odberu vzoriek (bolo odobratých 6 vzoriek), ktoré boli zaslané na laboratórne vyšetrenie na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade.**

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexný výkon štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská : RÚVZ v SR

Etapy riešenia : Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a), b), c) a každé 3 roky realizovať aktivity v rámci priority d) :

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.
- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne,
- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie,
- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétno stravovania,
- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,
- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,
- kontrolovať pestrosť stravy,
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi,
- v spolupráci s odbormi školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí,
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia,
- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi,
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive,
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít,
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025.

Trvanie projektu : 01.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia: r. 2025

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje priebežne prioritu b), d) v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a prioritu c) v rámci spolupráce s odbornými pracovníkmi školstva nasledovne:

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá – výchovné aktivity v rámci oddelení HDM a ani oddelení podpory zdravia neboli realizované (pozn. k realizácii tejto úlohy neboli zadane potrebné materiály, ktoré by odborných pracovníkov verejného zdravotníctva odborne inštruovali pri riešení tejto úlohy) .

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli,

ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.

V roku 2021 bolo vykonaných celkovo 324 kontrol v školských stravovacích zariadeniach, v školských bufetoch a predajných automatoch umiestnených v objektoch školských zariadení. Výkon štátneho zdravotného dozoru bol zameraný na dodržiavanie schváleného sortimentu v školských bufetoch v súlade s požiadavkou predaja výživovo hodnotného sortimentu, ktorý je legislatívne naviazaný na povinnosť prevádzkovateľa zariadenia pre deti a mládež zabezpečiť, aby predávaný sortiment v školských bufetoch mal zodpovedajúcu energetickú a biologickú hodnotu (§ 24 ods.5 písm. b/ zákona č. 355/2007 Z.z.) a zodpovedal zdravej výžive (§ 2 písm. s/ zákona č. 355/2007 Z.z.).

- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne

V okrese Martin a Turčianske Teplice 4 zariadenia školského stravovania zabezpečujú poskytovanie desiat pre prvý stupeň ZŠ. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 6 kontrol zameraných na poskytovaný sortiment desiat. Je dôležité konštatovať, že poskytovanie desiat prostredníctvom školských jedální plní významnú úlohu v oblasti prevencie detskej obezity. Zostavovanie ponúkaného sortimentu desiat vykonávajú odborne vzdelaní pracovníci v oblasti školského stravovania (vedúca školskej kuchyne v spolupráci s riaditeľom školy, resp. stravovacou komisiou, ktorá je zriadená v škole) a pripravovaná desiata zodpovedá požiadavkám v súlade s receptúrami a technologickými postupmi pri príprave pokrmov v súlade s Materiálno spotrebnými normami určenými pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí

Úloha v roku 2021 nebola realizovaná z dôvodu mimoriadnej situácie súvisiacej so vznikom a šírením prenosného ochorenia COVID-19 a zatváraním škôl a školských zariadení.

- mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie

Mliečny program :

Oddelenia HDM dlhodobo a pravidelne sledujú dodržiavanie realizácie mliečneho programu v zariadeniach pre deti a mládež podľa metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách, v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 342/2009 Z. z. a Metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie. Mliečny program je realizovaný na školách v rámci školského stravovania (mlieko podávané po obede alebo ako mliečna desiata pre žiakov ZŠ resp. počas celého dňa pre deti MŠ) a prostredníctvom mliečnych automatov, hlavnou výhodou takejto formy distribúcie školského mlieka je jeho dostupnosť pre všetky deti školy, kedykoľvek majú chuť. V porovnaní s predchádzajúcimi školskými rokmi stúpol záujem o školský mliečny program. Do programu v školskom roku 2020/2021 sa zapojilo 69 škôl s počtom cca 8753 detí a žiakov. Odborní pracovníci oddelenia HDM pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa zameriavajú na kontrolu mliečnych výrobkov dodávaných ako produkty mliečneho programu. Kontrola je zameraná na pôvod tovaru - predloženie dodacích listov k mliečnym výrobkom,

správne označenie mliečnych výrobkov, dodržiavanie dátumu spotreby, plynulosť dodávky mliečnych výrobkov, skladovanie mliečnych výrobkov, celistvosť obalu, a pod..

Výsledky sledovania mliečného programu na školách sú za jednotlivé RÚVZ spracované každoročne vo výročnej správe.

Program školské ovocie :

RÚVZ v SR sa podieľajú na realizácii projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl“, do ktorého je zapojená Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva SR. Realizáciu projektu zabezpečujú odborní pracovníci RÚVZ v Slovenskej republike z odborov Poradenské centrum zdravia/Výchova k zdraviu a odborov hygieny detí a mládeže v súčinnosti s poverenými zamestnancami jednotlivých vybraných škôl (materské školy, základné školy, základné školy so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami), ktoré boli zapojené do projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl“. V školskom roku 2020/2021 odborní pracovníci oddelenia hygieny detí a mládeže v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru monitorovali zapojenie jednotlivých školských prevádzok do projektu „Program ovocie a zelenina do škôl“. Bolo zistené, že do „Programu ovocie a zelenina do škôl“ je zaregistrovaných 82 škôl (materské školy a základné školy) s počtom cca 9 600 detí a žiakov. Dodávku ovocia a zeleniny súvisiacu s plnením „Programu ovocie zelenina do škôl“ zabezpečujú schválené dodávateľské firmy. Pracovníci oddelenia HDM kontrolovali dodržiavanie hygienických požiadaviek na manipuláciu s ovocím a zeleninou pri jej skladovaní a podávaní v školách v zmysle Metodického usmernenia 15/2009-R z 29.8.2009 na realizáciu nariadenia vlády SR o poskytovaní pomoci na podporu spotreby ovocia a zeleniny pre deti v materských školách a pre žiakov v základných školách.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy

V školských stravovacích zariadeniach zamestnanci oddelenia HDM preverovali podmienky prevádzkovania zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež, vrátane pitného režimu a mliečného programu, kontrolovali zostavovanie jedálnych lístkov, pestrosť stravy, označovanie alergénov na jedálnych lístkoch, posudzovali podmienky pre diétne stravovanie žiakov, sledovali dodržiavanie systému HACCP v praxi, vykonávali zatriedňovanie zariadení spoločného stravovania do jednotlivých kategórií. Zabezpečovali metodické vedenie vedúcich a kuchárov zariadení školského stravovania a oboznamovali ich s novinkami aktuálnymi pre zariadenia spoločného stravovania. Celkovo v zariadeniach školského stravovania a vo výdajniach stravy v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín bolo vykonaných 324 kontrol (ŠZD - 162 kontrol, ÚKP - 162 kontrol).

Odborní pracovníci HDM v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonávali odber vzoriek hotových pokrmov, lahôdkarských výrobkov, mliečnej dojčenskej a detskej stravy na laboratórnu analýzu. V období január – november 2021 bolo odobratých 38 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétneho stravovania

V okrese Martin a Turčianske Teplice zabezpečuje poskytovanie diétneho stravovania 60 zariadení školského stravovania, v týchto zariadeniach bolo vykonaných 35 kontrol. Najčastejšie pripravovaná strava v týchto zariadeniach je bezlepková, bezlaktózová a šetriaca. Prevádzkovatelia školských zariadení na prípravu stravy majú vyčlenené pracovné úseky,

náradie, náčinie a vyškolený personál. Podmienky pripravovanej diétnej stravy majú zapracované v prevádzkových poriadkoch, ktoré majú schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva. Ak nie je možné prípravu diétnej stravy realizovať v školskom zariadení, sú stanovené podmienky pre donesenie stravy rodičmi, ktoré sú taktiež spracované v prevádzkovom poriadku a schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov

Odborní pracovníci HDM vykonali v rámci štátneho zdravotného dozoru 70 kontrol zameraných na dodržiavanie pitného režimu pre deti.

Používanie pitnej vody resp. nesladených nápojov v rámci pitného režimu je pracovníkmi RÚVZ odporúčané, ale údajom, koľko zariadení školského stravovania podáva pitnú vodu resp. nesladené nápoje v rámci pitného režimu konkrétne nedisponujeme. Z poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že v MŠ sa presadzuje pitná voda podávaná deťom počas dňa (okrem podávania nápoja k jedlu), v zimnom období nesladený čaj. V niektorých ZŠ boli zriadené na chodbách fontánky s pitnou vodou, taktiež pitná voda sa nachádza v každej triede (umývadlo na ruky s tečúcou pitnou vodou). Pri poskytovaní nápoja k jedlu školské jedálne podávajú sladené nápoje s používaním sirupov s vyšším podielom ovocnej zložky.

- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach

V okrese Martin a Turčianske Teplice priemerný počet stravujúcich sa detí v školských jedálňach je nasledovný : MŠ - 100,00 % detí, ZŠ – 75,41 %, SŠ a gymnáziá - 55,50 %.

- kontrolovať pestrosť stravy
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

V roku 2021 bola v 15-tich zariadeniach vykonaná kontrola pestrosti jedálnych lístkov a dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky - 54 výpočtov pestrosti jedálneho lístka a 18 hodnotení zásad pri zostavovaní JL.

b) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi – v priebehu školského roka 2020/2021 nebola realizovaná z dôvodu mimoriadnej situácie súvisiacej so vznikom a šírením prenosného ochorenia COVID-19 a zatváraním škôl a školských zariadení žiadna porada.

c) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),

- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaraďovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

V priebehu roka 2021 odborní pracovníci oddelenia HDM vykonali v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru 2 kontroly telovýchovných zariadení zriadených pri základných a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru sme sa zamerali na viacero oblastí, medzi nimi napríklad na dodržiavanie požiadaviek na tepelno-vlhkostnú klímu, teda či je možné v telocvičniach merať teplotu vnútorných priestorov, aké sú možnosti a spôsoby vetrania, ďalej zabezpečenie prívodu pitnej a teplej vody, dodržiavanie požiadaviek na priestorové usporiadanie, na osvetlenie, v akom stave sú podlahové krytiny, ale tiež či sa telocvične využívajú na mimoškolské aktivity, koľko hodín telesnej výchovy žiaci počas týždňa majú, ako sú zaradené do rozvrhu, počty cvičiacich žiakov a v neposlednom rade dodržiavanie schváleného prevádzkového poriadku.

Odborní pracovníci oddelenia hygieny detí a mládeže mali v roku 2021 pri realizácii predmetnej úlohy sťažené podmienky z dôvodu prerušenia vyučovania na školách v čase mimoriadneho stavu súvisiaceho so vznikom a šírením prenosného ochorenia COVID-19.

4.2 Hygienická úroveň detských pieskovísk v areáloch MŠ a v rámci občianskej vybavenosti

Cieľ:

Cieľom projektu je priebežná starostlivosť o hygienickú úroveň pieskovísk ako prevencie vzniku možného ochorenia detí v dôsledku mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Anotácia: Sezónne (v jarných až jesenných mesiacoch) aktuálne vystupuje do popredia problematika detských pieskovísk, keďže počas teplých dní tu deti so svojimi rodičmi trávajú pomerne veľa času. Hranie sa detí na pieskoviskách však prináša so sebou viaceré zdravotné riziká, vyplývajúce z mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia, ako aj riziko mechanického poranenia. Najčastejším zdrojom parazitárnych infekcií sú exkrementy psov a mačiek, ktoré môžu za určitých okolností spôsobiť ochorenia ako toxokaróza, toxoplazmóza, nákaza detskou pásomnicou, echinokokóza, enterobióza, ascaridóza a trichurióza. Z mikrobiálnych nákaz prichádza do úvahy najmä salmonelóza. Prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru sa realizuje kontrola dodržiavania legislatívnych požiadaviek v zmysle vyhlášky MZ SR č. 521/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská. Súčasťou kontroly kvality piesku je odber vzoriek na laboratórne vyšetrenie vybraných indikátorov mikrobiologického a parazitárneho znečistenia. **Etapy riešenia:** každoročne, počas sezóny 1. etapa – 15. apríl až júl a 2. etapa – 1. júl až 15. október **Realizačné výstupy:** –vydávanie opatrení na odstránenie nedostatkov s event. návrhmi na sankcie, –následná spolupráca s

prevádzkovateľmi pieskovísk pri odstraňovaní zistených nedostatkov, –priebežné riešenie podnetov zo strany rodičov na nevyhovujúcu kvalitu piesku v pieskoviskách v rámci občianskej vybavenosti, –vypracovanie záverečnej správy po prvej aj druhej etape a ich zaslanie gestorovi úlohy, porovnanie trendu s predchádzajúcim obdobím.

Trvanie projektu: r. 2020 a ďalšie roky

Termín ukončenia: 31.12.2021 a vždy ku koncu kalendárneho roka

Za obdobie od mája do októbra 2021 odborní pracovníci hygieny detí a mládeže odobrali 60 vzoriek piesku, z pieskovísk nachádzajúcich sa v areáloch materských škôl (52 vzoriek) a z pieskovísk v rámci občianskej vybavenosti (8 vzoriek). Vzorky boli vyšetrené v zmysle vyhlášky MZ SR č.521/2007 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská a všetky vyhoveli požadovaným kritériám najvyššieho prípustného množstva vybraných indikátorov mikrobiálneho znečistenia piesku v zmysle citovanej vyhlášky.

Tabuľka č. 1 Výsledky vyšetrených vzoriek pieskov za RÚVZ Martin za obdobie máj – október 2021

okres	Počet odobratých vzoriek piesku	Vzorky odobraté na pieskoviskách		Počet nevyh. vzoriek	Nevyhovujúce výsledky vzoriek piesku z hľadiska mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku		
		v areáli MŠ	v rámci občianskej vybavenosti		Termotolerantné a koliformné baktérie	Fekálne streptokoky	Salmonella sp. Geohelminty (vajíčka, larvy)
Martin	50	43	7	2	1	0	1
Turčianske Teplice	10	9	1	2	2	0	1
spolu	60	52	8	4	3	0	2

Záverom možno konštatovať, že prevádzkovatelia pieskovísk v areáloch materských škôl a prevádzkovatelia pieskovísk v rámci občianskej vybavenosti vykonávajú pravidelnú údržbu pieskovísk (čistenie, prekopávanie a prehrabávanie piesku) a taktiež zabezpečujú aj údržbu vonkajších priestorov okolia v ktorom sú pieskoviská vybudované. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa zlepšuje situácia pri ochrane pieskovísk, eviduje sa častejšie prekrývanie pieskovísk.

4.3 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ A ZŠ

Cieľ:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Anotácia:

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok, je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č.1 vyhlášky MŠ SR č.330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovne hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Etapy riešenia:

rok 2019 - budú sa hodnotiť jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november)

rok 2020 - jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

rok 2021 - jedálne lístky z 3 ZŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november),

rok 2022 - jedálne lístky z 3 ZŠ obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

Realizačné výstupy:

– čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. a 15.8 príslušného kalendárneho roku,

– záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR do 1.9.2022,

– získané údaje budú slúžiť ako podklady pre vypracovanie intervenčných odporúčaní a pri spolupráci s MŠVVaŠ SR pri príprave a schvaľovaní inovovaných materiálo-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie so zohľadnením základných požiadaviek na nutrične vyvážený jedálny lístok.

Trvanie projektu: r. 2019 - 2022

Termín ukončenia: 01.09.2022

Na základe listu doručeného elektronickou poštou z ÚVZ SR č. HDM/1736/89695/2019, zo dňa 25.02.2019 bola na RÚVZ so sídlom v Martine zaslaná metodika k realizácii projektu č. 4.4. „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“. Cieľom projektu bolo zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V II. etape realizácie projektu v roku 2021 sme hodnotili jedálne lístky v 3 školských jedálňach pri základných školách za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november) : ZŠ, A.Stodolu 60, Martin, ZŠ SNP, Partizánska 13, Sučany, ZŠ, Turčianske Kľačany 210, Vrútky. Pri hodnotení jedálnych lístkov bol využitý bodový systém koeficientu pestrosti a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využila vypracovaná metodika bodového systému v súlade s prílohou č. 1 list ÚVZ SR č. HDM/1736/89695/2019. Vyhodnotenie jedálnych lístkov bolo spracované slovne motivačným spôsobom tak, aby vedúce školských jedální kládli dôraz na zostavovanie nutrične vyvážených jedálnych lístkov.

Vyhodnotenie:

Mesačné zhodnotenie JL bolo vykonané podľa zaslanej metodiky hodnotenia len u vybraných druhov potravín/pokrmov.

Výsledky bodového hodnotenia a výpočet koeficientu pestrosti sú uvedené v tabuľke.

Tabuľka výsledkov

	Október 2021		November 2021	
	<i>bodové hodnotenie obedy</i>	<i>KP</i>	<i>bodové hodnotenie obedy</i>	<i>KP</i>
1.Základná škola, A.Stodolu 60, 036 01 Martin	12 (veľmi dobrý)	0,97	13 (veľmi dobrý)	0,98
2.Základná škola SNP, Partizánska 13, 038 52 Sučany	13 (veľmi dobrý)	1	12 (veľmi dobrý)	1
3.Základná škola, Turčianske Kľačany 210, 038 61 Vrútky	11 (veľmi dobrý)	1	12 (veľmi dobrý)	1

- Vami zistené skutočnosti v jednotlivých ZŠ zhodnotenie JL (slovne - pár viet)
- Vami zistené skutočnosti v jednotlivých ZŠ zhodnotenie 3 vetami (s čím ste nespokojní/spokojní, čo ste im odporučili do ďalšieho zberu dát)

Vo všetkých troch hodnotených základných školách bol koeficient pestrosti na vyhovujúcej úrovni, z toho v dvoch ZŠ sa ani raz neopakoval pokrm v jedálnom lístku. Pri bodovom hodnotení frekvencie podávania vybraných druhov potravín podľa priloženej metodiky sa vyskytovali nedostatky najčastejšie pri nezaraďovaní obilninových závariek do polievok a nezaraďovaní obilninových príloh k hlavnému jedlu, sladké hlavné jedlá boli zaraďované viac ako 2 x mesačne a nesladené nápoje neboli zaraďované denne. Vedúce školských jedální boli oboznámené s odporúčaniami na správne zostavovanie jedálnych lístkov a na správne zastúpenie jednotlivých druhov potravín tak, aby základné živiny, nerastné látky a vitamíny boli dodávané v potrebnom množstve pre stravníkov jednotlivých vekových skupín podľa platnej legislatívy.

4.5 Úrazy u detí v SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestor: NCZI

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Anotácia:

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR,
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice,
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra),
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ,
- vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ,

- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom.

Realizačné výstupy:

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Trvanie projektu: r. 2019 a každé nasledujúce tri roky

Termín ukončenia: priebežne podľa požiadaviek gestora

Úrazy predstavujú poškodenie zdravia, ktoré vzniká náhle, pôsobením vonkajších síl, ktoré svojou intenzitou presahujú adaptačné možnosti ľudského organizmu. Úrazy sa stávajú závažným zdravotníckym, ekonomickým a spoločenským problémom na celom svete. Patria k najzávažnejším príhodám, ktoré trvale menia zdravotný stav a veľmi často sú aj príčinou úmrtí. Náklady spojené s úrazmi predstavujú vynaloženie veľkých finančných prostriedkov a to nielen na liečbu, ale aj na rehabilitáciu a na následky ktoré úraz spôsobuje. Veľa úrazov zanecháva trvalé následky, predstavujúce handicap, ktoré doprevádzajú jedincov po celý život a taktiež významne ovplyvňujú životy ďalších ľudí – členov rodiny, spoločnosti. Problematika úrazov je najväčšia u detí a mladistvých, kde je najčastejšou príčinou úmrtí. Úrazy v detskom veku sú podľa WHO považované za najväčší problém, predstavujúci predčasné a zbytočné úmrtia.

Cielenou edukáciou obyvateľstva v zvýšení bezpečnosti vlastného zdravia za predpokladu adekvátnych podmienok v ich životnom a pracovnom prostredí, je možné mnohým úrazom predchádzať, ich počet a závažnosť minimalizovať. Prevencia by mala byť zameraná na všetky vekové skupiny, predovšetkým na detskú populáciu, ktorá je najrizikovejšou vekovou skupinou.

Projekt bol realizovaný v spolupráci medzi Univerzitnou nemocnicou v Martine, Klinikou detí a dorastu a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, v roku 2019, 2020 a 2021. Cieľom bolo získať potrebné informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí, prostredníctvom dotazníkov od rodičov detí hospitalizovaných v nemocnici v dôsledku úrazu. V roku 2021 bolo vyzbieraných 61 dotazníkov, od rodičov hospitalizovaných detí, z toho bolo 42 chlapcov a 19 dievčat.

Zaznamenali sme, že viac ako polovica úrazov u detí sa vyskytuje u chlapcov. Z hľadiska percentuálneho zastúpenia podľa vekového štádia je najviac ohrozený školský vek, a to predovšetkým starší školský vek. Z hľadiska lokalizácie poranenia, najviac poranené boli končatiny, hlava a vnútorné orgány. Z hľadiska mechanizmu úrazu najčastejšie bol uvádzaný „pád a iné príčiny - autonehody“ a podľa miesta vzniku najviac úrazov sa stalo na cestách a ihrisku.

Najviac poranení vzniklo pri bicyklovaní, kolobežkovaní. Nasledovali rôzne iné druhy športov (futbal, skákanie na trampolíne, jazda na skateboarde, jazda na kolieskových korčuliach, ...). U malých detí do 4 rokov vo viacerých prípadoch bola uvedená príčina pád (zo schodov, zo stromu, z hojdačky, z preliezky, zakopnutie), popáleniny (horúcim jedlom, nápojmi) a pohryzenie psom. Oproti predchádzajúcemu roku vzrástol počet poranení spôsobených autonehodami, kde deti boli v pozícii spolujazdca v aute, na motocykli alebo ako chodci na ceste.

Monitoringom úrazov získavame prehľad o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku. Jediným spôsobom, ako zabrániť zbytočným ťažkým poškodeniam zdravia, resp. úmrtia detí v dôsledku úrazov, je efektívna prevencia.

Odborní pracovníci oddelenia HDM vyplnili získané informácie z dotazníkov do excelovej tabuľky a zaslali mailom do NCZI.

Pilotný projekt s anonymným dotazníkovým prieskumom o úrazovosti detí, ktorého sa na podnet NCZI v spolupráci s ÚVZ SR, ujali v praxi RÚVZ a lekári príslušných nemocníc (za čo im patrí poďakovanie), splnil svoj účel. Takmer kompletne vyplnenie dotazníka rodičmi

a následné spracovanie príslušných odpovedí v gescii odboru vybraných zdravotných registrov na NCZI, bolo predpokladom ich očakávanej výpovednej hodnoty v reprezentatívnom súbore detí do 18 rokov, a to tak v projekte v roku 2019, 2020. Pozitívom zapojenia sa rodičov do projektu bolo aj objektívnejšie uvedenie miesta úrazu, ktoré po ich spracovaní realisticky zodpovedali situácii v predpandemickom roku 2019 voči pandemickému roku 2020 (napr. viac úrazov doma aj u starších detí, bližšie vid' vyššie). Vzhľadom na to, že podiel vo väčšine sledovaných mechanizmov úrazu u detí v príslušnej vekovej skupine z projektu bol porovnateľný so zistením ich podielu z oficiálnej kompletnej databázy hospitalizovaných na NCZI, dá sa uvažovať o tom, že sa niektoré otázky v ďalšom prieskume budú môcť vynechať a nahradia sa doplňujúcimi informáciami v rámci úrazovej anamnézy (napr. o údaj použitia prilby v prípade úrazu na klasickom bicykli, či aktuálne aj na e-bicykloch či kolobežkách s podporným motorčekom). Frekvencia ďalšieho prieskumu bude aktuálna po dohode so súčasnými riešiteľmi projektu (1x za 3 -5 rokov?).

Vzhľadom na dobrú spoluprácu s Univerzitnou nemocnicou Martin, zástupcom prednostu Kliniky detí a dorastu MUDr. Petrom Ďurdíkom, PhD. projekt plánujeme naďalej realizovať a zaradiť ho medzi regionálne projekty realizované RÚVZ so sídlom v Martine v roku 2022.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. Národný imunizačný program (NIP) SR

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržania pravidelného povinného očkovania je jednou z priorít pre rok 2021. Oddelenie epidemiológie poskytuje telefonicky a osobné konzultácie v rámci „Poradne očkovania“ usmernenia v oblasti povinného, odporúčaného očkovania, očkovania pri ceste do zahraničia aj očkovania proti ochoreniu Covid-19.

Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení, ako aj informácií o prevencii voči nim sú pravidelne uverejňované na web stránke a nástenkách úradu.

V roku 2021 bolo praktickými lekármi pre deti a dorast nahlásených 40 odmietnutí povinného očkovania. Z celkového počtu odmietnutí povinného očkovania bolo 13 celkových odmietnutí a 27 čiastočných odmietnutí.

V rámci plnenia toho programu sa vychádzalo z jeho anotácie a postupovali sme v súlade s navrhnutými etapami riešenia.

Ad Realizácia vlastného očkovania:

- v rámci tejto etapy odborní pracovníci odd. epidemiológie:
  - o usmerňovali lekárov prvého kontaktu pre deti i dospelých v problematike pravidelného povinného i odporúčaného očkovania v rámci NIP,
  - o informovali o očkovacom kalendári na rok 2021 a vysvetľovali jeho význam, odborne zdôvodňovali a rozširovali informácie medzi zdravotníckymi pracovníkmi i laickou verejnosťou,
  - o aktuálne informovali o novej kategorizácii vakcín pre očkujúcich lekárov prvého kontaktu,
  - o poskytovali konzultácie v rámci okresu týkajúce sa špecifických problémov v súvislosti s očkovaním, očkovaním pred cestou do zahraničia - počet konzultácií 365 (telefonicky),
  - o realizovali kontroly povinného očkovania v ambulanciách praktických lekárov pre deti a dorast, očkovania proti chrípke a pneumokokom v zariadeniach sociálnej starostlivosti, kontraindikácie a reakcie po očkovaní danými vakcínami.

Ad Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2021:

- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri odporúčaných očkovaníach proti:
  - o rotavírusovým infekciám u dojčiat
  - o varicelle
  - o sezónnej chrípke a pneumokokom
  - o meningokokom
  - o kliešťovej encefalitíde
  - o herpes zoster
  - o VHA a VHB
  - o Covid-19

pri:

  - o doplnení chýbajúcich očkovaní detí v rámci povinného očkovania,
  - o zmena očkovacieho kalendára detí pre posun očkovania z dôvodu relatívnej kontraindikácie, posunu alebo odmietnutia očkovania rodičmi,
  - o intervaly medzi jednotlivými dávkami očkovania.

Ad Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

- v rámci tejto surveillance odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:
  - o epidemiologické vyšetovanie všetkých pravdepodobných ochorení preventabilných očkovaním, odbery vzoriek a zabezpečenie laboratórnych vyšetrení v rámci diferenciálnej diagnostiky:
    - o počet odobratých vzoriek a laboratórnych vyšetrení
      - u ochorení na sezónnu chrípku : 1 s negatívnym výsledkom,
  - o priebežné konzultácie lekárov a laickej verejnosti v problematike ochorení preventabilných očkovaním,

Ad Manažment očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
  - o včasnú a dostatočnú informovanosť zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú očkovanie, o zmenách a novinkách v oblasti vakcinológie,
  - o kontrolu chladového reťazca vakcín v pediatrických ambulanciách okresov Martin, Turčianske Teplice v počte 23,
  - o kontrolu dodržiavania štandardných postupov pri manipulácii, skladovaní a aplikácii vakcín v počte 44.

Ad Kontrola očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
  - o priebežné kontroly zaočkovanosti (počet očkovaných 5922) v okresoch Martin a Turčianske Teplice,
  - o kontrola evidencie o očkovaní sa uskutočnila v mesiaci september 2021.

6.2. Surveillance infekčných chorôb

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie vykonali:

- pravidelné mesačné analýzy v regióne Turiec (okresy Martin a Turčianske Teplice),
- analýzy epidemických výskytov v rámci mesačných analýz,
- analýzy chrípky a chrípke podobných ochorení,
- ročné analýzy infekčných ochorení v rámci surveillance.

Pri realizácii surveillance infekčných ochorení pracovníci oddelenia epidemiológie spolupracovali s:

- lekármi primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých (spolupráca s pediatriami je už tradične na vyššej úrovni),
- jednotlivými klinikami a oddeleniami Univerzitnej nemocnice Martin pri epidemiologickom vyšetovaní nozokomiálnych nákaz (počet hlásených NN 451),
- Klinikou infektológie a cestovnej medicíny UNM – u hospitalizovaných pacientov s infekčnými ochoreniami, pacientov ambulantne vyšetrených a ošetrovaných,
- Klinikou biochémie s.r.o, mikrobiológiou Martin,
- Oddelením mikrobiológie a NRC - RÚVZ Banská Bystrica,
- vedením ZŠ a SŠ v čase zvýšeného výskytu chrípky a chrípke podobných ochorení (denné hlásenie z jednotlivých škôl v okrese Martin a Turčianske Teplice),
- Neurologickou klinikou, Klinikou detí a dorastu, Klinikou anesteziológie a intenzívnej medicíny UNM a Klinikou infektológie a cestovnej medicíny – pri surveillance akútnych chabých paréz,

- odborné usmerňovanie a spolupráca odborných lekárov a lekárov primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých pri epidemiologickom vyšetrení infekčného ochorenia Covid-19.

Iné aktivity:

- konzultácie k povinnému, odporúčanému a individuálnemu očkovaníu (celkový počet 127),
- informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii chrípky a chrípke podobných ochorení v regióne Turiec.

6.3. Informačný systém prenosných ochorení

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- plynulú a aktívnu prácu v programe EPIS,
- jeho využívanie pre sporadické prípady prenosných ochorení, ako aj pre epidemické výskyty a pandemický výskyt ochorenia Covid-19,
- v programe EPIS sa plne využíval systém rýchleho varovania, najmä v súvislosti s vysokým výskytom ochorenia Covid-19, akútnych respiračných ochorení a chrípky,
- kontrola údajov zadaných do databázy EPIS,
- od 01.01.2021 do 31.12.2021 – bolo hlásených a zaznamenaných do EPISu celkovo 25 920 prípadov prenosných ochorení, z toho za okres Martin 22 427 a za okres Turčianske Teplice 3 493 prípadov.

6.4. Nozokomiálne nákazy

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- manažment a koordinovaný postup pri sledovaní a riešení závažných nozokomiálnych nákaz v Univerzitnej nemocnici Martin v spolupráci so zodpovednými pracovníkmi príslušných oddelení,
- kvalitnú surveillance nozokomiálnych nákaz,
- pravidelné kontroly HER a BOT v rámci zdravotníckych zariadení (UN Martin, neštátne zdravotnícke zariadenia),
- za obdobie od 01.01.2021 do 31.12.2021 bolo v EPISe evidovaných celkom 451 prípadov NN hlásených z UN Martin.

6.5. Surveillance chronických ochorení

- v zmysle anotácie jednotlivé etapy tohto projektu sú realizované v okresoch Martin a Turčianske Teplice poradňou zdravotia RÚVZ Martin.

6.6. Mimoriadne epidemiologické situácie

Pracovníci oddelenia epidemiológie boli pravidelne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom hlásení z ECDC a ÚVZ SR. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a UN Martin.

Pracovníci oddelenia epidemiológie pravidelne informovali o priebehu epidémie chrípky zdravotníckych pracovníkov a členov Protiepidemickej komisie RÚVZ Martin, ako aj ďalších zainteresovaných (školstvo, veterinári, atď.).

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- sledovanie, hlásenie a protiepidemické opatrenia pri výskyte ochorenia Covid-19,
- sledovanie a hlásenie SARI do systému rýchleho varovania EPIS,
- sledovanie ARO a chrípky,
- zabezpečenie epidemických výskytov alimentárnych nákaz,
- edukácia o výskyte, šírení a protiepidemických opatreniach pri vysokovirulentných nákazách a vírusoch vtácej chrípky (H5N8, H5N1, H7N7, H7N2, H9N2 a pod.) a cholere.

Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii boli pravidelne zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľovi UN Martin.

6.7 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- odber vzoriek odpadových vôd na sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy podľa pokynov hlavného hygienika,
- výsledky v roku 2021:
  - negatívne na záchyt divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy - počet odobratých vzoriek odpadových vôd – 5x,
- surveillance akútnych chabých paréz: 365 x negatívnych hlásení z UNM ,
  - aktívne na surveillance spolupracujú tieto pracoviská UN Martin: Klinika detí a dorastu, Neurologická klinika, Klinika infektológie a cestovnej medicíny, Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny, Klinika detskej anestéziológie a intenzívnej medicíny,
  - Od októbra 2013 vzhľadom na záchyt divokých kmeňov poliovírusov v Izraeli, Sýrii a na Ukrajine bola posilnená surveillance ACHO. Súčasne sa zvýšená pozornosť venuje z hľadiska poliomyelitídy migrantom a azyllantom.

6.8 Prevencia HIV/AIDS

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, oddelenie epidemiológie v súvislosti s plnením úloh vyplývajúcich z Národného programu prevencie HIV/AIDS vykonalo v okrese Martin a Turčianske Teplice nasledovné činnosti zameraná na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie prostredníctvom:

Prevencie sexuálneho prenosu HIV:

- zabezpečilo dostupné, dobrovoľné, bezplatné a anonymné poradenstvo a testovanie HIV,
- v rámci poradenstva bolo zrealizovaná 1 telefonická konzultácia.

Podpory akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť:

- zvyšovanie informovanosti odbornej verejnosti, najmä zdravotníckych pracovníkov s cieľom zníženia a zamedzenia diskriminácie ľudí žijúcich s HIV prostredníctvom zdravotnej výchovy študentov Jesseniovej lekárskej fakulty v Martine – odbor verejné zdravotníctvo a všeobecné lekárstvo,
- v rámci oddelenia epidemiológie poskytovanie individuálneho poradenstva klientom zaujímavých sa otázkami a problematikou HIV/AIDS.

6.9 Poradňa očkovania

Na RÚVZ Martin je zriadená Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Poradenstvo sa poskytuje osobne alebo telefonicky .

Pracovníci oddelenia epidemiológie poskytujú :

- poradenstvo pre rodičov, dospelých a cestujúcich do zahraničia,
- konzultácie v oblasti pravidelného povinného očkovania detí a dospelých, v oblasti odporúčaného očkovania detí a dospelých, o možnostiach očkovania z hľadiska osobného alebo profesionálneho rizika.

6.10 Identifikácia najčastejších faktorov ovplyvňujúcich postoj rodičov a budúcich rodičov k očkovaniu

Projekt realizovaný na RÚVZ Komárno a Banská Bystrica.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2021 predmetnú úlohu nerealizoval. V roku 2021 prebiehala jej príprava ÚVZ SR.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

Úloha sa realizovala v roku 2020

9.3 Sledovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2021 predmetnú úlohu nerealizoval.

V roku 2021 pripravil ÚVZ SR aktuálnu „Správu o zdravotnom stave obyvateľstva SR“ za roky 2015 – 2020.

9.4 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 - 2025

9.4.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ realizoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2021. Cieľom kampane je povzbudiť formou súťaže čo najviac ľudí, asby zaradili do svojho voľného času aspoň 30 minút denne pohybových aktivít. Nedostatok pohybovej aktivity sa podieľa významnou mierou na zvyšovaní chorobnosti a úmrtnosti na chronické ochorenia. Do súťaže sa mohol zapojiť každý bez rozdielu veku. Súťaž sa realizovala od 10. mája do 1. augusta 2021. Úlohou účastníka bolo zapojiť sa do pohybovej aktivity po dobu 4 týždňov aspoň 150 minút strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity a dôsledne vyplniť účastnícky list. Vyplnený účastnícky list sa odovzdal príslušnému regionálnemu úradu, resp. zaslal na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici. Výhercovia budú po skončení a vyhodnotení kampane vyžrebovaní spomedzi účastníkov, ktorí splnia podmienky súťaže.

9.5 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Tento program RÚVZ so sídlom v Martine nerealizuje.

9.6 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia

Za obdobie od 01.01.2021 do 31.12.2021 sme uskutočnili 1 neštandardný výjazd v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a Mestským úradom v Martine. Kampane sa zúčastnilo 47 pracovníkov Okresného a Mestského úradu v Martine. Každému návštevníkovi sme zmerali krvný tlak, vyšetrili hodnotu celkového cholesterolu v krvi a poskytli poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou v Martine sme v priebehu v roka 2021 zabezpečili výuku 13 absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine.

V roku 2021 sme vytvorili propagačné materiály na aktuálne témy: „Prevencia – ochorenie COVID-19“, „Týždeň mozgu“, „Vyzvi srdce k pohybu 2021“, „Duševné zdravie“, „Letné horúčky, opaľovanie“. „Pohybová aktivita a chronické neinfekčné ochorenia“, „Minerálne vody“. Materiály boli uverejnené k aktuálnym svetovým dňom zdravia v priestoroch RÚVZ so sídlom v Martine, v priestoroch Mestského úradu Martin a umiestnené na webových stránkach regionálneho úradu verejného zdravotníctva.